

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS

MENŲ FAKULTETAS

DAILĖS KATEDRA

KAMILĖ ADOMAITYTĖ

Dailės magistrantūros (specializacija – tapyba) studentė

Tapybos darbų ciklas

„...AD ASTRA“

Kančios transformacija individo sąmonėje.

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė:

Prof. Gražina Arlauskaitė Vingrienė

Recenzentas:

Prof. Ričardas Garbačiauskas

Šiauliai, 2014

SIAULIAI UNIVERSITY

FACULTY OF ARTS

DEPARTMENT OF ART

KAMILE ADOMAITYTE

Master of Fine Arts (Painting)

Painting work cycle
„...AD ASTRA“

Transformation of suffer in the minds of individual.

MASTER WORK

Labour leader:

Prof. Gražina Arlauskaitė Vingrienė

Reviewer:

Prof. Ričardas Garbačiauskas

Siauliai, 2014

SANTRAUKA

Magistriniame darbe nagrinėjama problema – žmogaus dvasinė stiprybė ir vidinio gyvenimo svarba. Šiuolaikinėje postmodernistinėje visuomenėje didžiausias dėmesys koncentruojamas į išorinius, materialius dalykus. Tačiau savo darbe kalbu apie žmogaus pokyčius užklupus sunkiems išgyvenimais ir jų įtaką kintančiam mąstymui, gyvenimo vertės supratimui ir savo tapatumo ieškojimui.

Kuriant tapybos kolekciją, buvo naudojamos skaitmeninės fotografijos, kurios apdirbus kompiuterinėmis programomis tapo nuotraukomis - eskizais. Jais remiantis, buvo sukurtas trijų darbų ciklas „...AD ASTRA“ daugiasluoksnės aliejinės tapybos technika ant 260x170 cm. drobių.

Konceptualioji kolekcijos dalis grindžiama krikščioniškomis, psichologinėmis, filosofinėmis, mokslinėmis bazėmis. Remiamasi rusų rašytojo L. Tolstojaus, psichologo J. Marcijos, lietuvių filosofo A. Maceinos, mokslininko, pedagogo, psichologo, išgarsėjusio kaip humanistinės pedagogikos kūrėjo ir puoselėtojo Š. Amonašvilio, lietuvių etnologo A. Žarskaus, austrų filosofo, antroposofijos pradininko R. Šteinerio, lietuvių filosofo ir rašytojo Vydūno, Tibeto budizmo dvasinio Mokytojo Dalai Lamos mintimis. Darbe analizuojamas asmens tapatumas ir tapatumo ieškojimas, egzistencinės kančios, dvasinės ramybės ir laimės, žmogaus esmės temos.

Magistrinio darbo kolekcijoje „...AD ASTRA“ akcentuojama mano vizija į dvasinio gyvenimo svarbą. Pati, kaip kūrėja, analizuodama artimiausia aplinką ir savo paties išgyvenimus įvairiais gyvenimo laikotarpiais, keletą metų stebėdama, fotografuodama ir bendraudama su skirtingo amžiaus, socialinių grupių žmonėmis ir matydama jų nuotaikas, išraiškas, savijautą, pastebiu daug kompleksų, šabloniško mąstymo modelių, įdiegtų XXI amžiaus grožio ir gyvenimo suvokimui, akcentuojamus ne visada teisingiausius prioritetus ir žmogaus vietą visuomenėje, savijautą joje. Tapybos darbuose siekiu perteikti svarbiausias ir esmingiausias žmogaus mąstymo bei aplinkos suvokimo gaires. Savimi pasitikintys, optimistiškai nusiteikę ir nekreipiantys dėmesio į brukamus stereotipus, turintys gražų ir turtingą vidinį pasaulį, sugebantys filosofiškai žiūrėti į gyvenimą ir išlaikyti vidinę ramybę žmonės yra daug laimingesni. Jie spinduliuoja dvasinę stiprybę ir išsiskiria savo unikaliu mąstymu. Šios idėjos vizualizavosi panaudojant akta ir erdvę tapyboje, kurie tapo kaip priemonėmis išreikšti vidines ieškančiojo dvasinės stiprybės žmogaus būsenas. Mano magistrinis darbas kviečia būti natūraliais, paprastais, dorovingais, atmesti nereikalingas gyvenimo „šiukšles“ ir didžiausią dėmesį kreipti ne į buitines problemas, bet į savo vidinę savijautą neprisirišant prie negatyvių minčių ar įpročių.

SUMMARY

In the Master's Thesis, there is considered a problem – human spiritual strength and the importance of his/her inner life. In the contemporary postmodern society, the most attention is paid to external, tangible matters. However in my work, I talk about human changes facing severe experiences and the influence thereof on changing thinking, the understanding of the value of life and search for self-identity.

Digital photography as well as various computer programs are used to create this collection. Based on gathered visual material (photos), three series of works were created – “... AD ASTRA” multilayered oil paintings technique on canvas. Creating the collection of paintings digital photographs were used, which, having processed them with software, became photographs-sketches. On the basis of such sketches the cycle of three works “...AD ASTRA” was created using the multilayer oil painting technique on 260x170 cm canvases.

The conceptual part of the collection uses Christian, psychological, philosophical and scientific themes. It is also based on thoughts of various people, including Russian writer L. Tolstoy; Lithuanian philosopher A. Maceina; scientist, teacher and psychologist Š. Amonašvilis, who made his name as the creator and nurturer of humanistic education; Lithuanian ethnologist A. Žarskus; Austrian philosopher and anthroposophy pioneer R. Steiner; Lithuanian philosopher and writer Vydūnas and Tibetan Buddhist spiritual teacher the Dalai Lama. The work analyzes person's identity and the search for one. It also looks at themes such as existential suffering, spiritual peace and happiness and human nature.

I, as a creator, analysing the nearest environment and my own experiences in various periods of life, several years monitoring, shooting and communicating with people of different age, from different social groups and seeing their moods expressions, feelings, noticed lots of complexes, stereotype thinking models implemented for the perception of beauty and life in the XXI-st century not always emphasising the most righteous priorities and human place in the society, self-feeling in it. In my paintings, I pursue to convey the most important and essential guidelines of human thinking and environment perception. People, who are self-confident, optimistic and do not pay attention to pushed stereotypes, who have a nice and rich inner world, who are able to look philosophically to their lives and maintain inner peace, are much happier. They radiate spiritual strength, and are distinguished for their unique way of thinking. These ideas were visualised using an act and space in painting, which became like tools to express the inner conditions of a human being searching for spiritual strength. My master's thesis invites to be natural, simple, moral, to reject unnecessary life "trash" and to pay the most attention not to the problems of their daily life, but to their inner self-feeling without tying themselves to negative thoughts and habits.

TURINYS

SANTRAUKA.....	3
SUMMARY.....	4
ĮVADAS.....	6
I KOLEKCIJOS KONCEPCIJA	11
1.1 Asmens tapatumas ir jo ieškojimas	11
1.2 „Per aspera ad astra”.....	14
1.3 Kančia krikščionybėje.....	17
1.4 Esmi.....	22
1.5 Beribė erdvė.....	24
1.6 Asmenybės būsenos ir transformacija kūryboje.....	28
II KŪRYBINIŲ DARBŲ REALIZAVIMAS.....	30
2.1 Darbo temos, idėjos paieškos.....	30
2.2 Darbo eiga.....	37
III KOLEKCIJOS „...AD ASTRA” ANALIZĖ.....	46
IŠVADOS	51
LITERATŪRA	52
PRIEDAI.....	55
Darbų ciklas „...AD ASTRA“	66

IVADAS

Šiandienos XXI a. postmodernistinėje figūrinėje, portretinėje tapyboje vyrauja šokiruojantis, provokuojantis, įvairių socialinių grupių žmonių vaizdavimas, ekspresyvių emocijų perteikiamas. Kūrėjai dažnai nori provokuoti žiūrovą, atskleisti, pabrėžti, priminti apie šalia mūsų esančių „kitokių“ žmonių egzistavimą ir apie paties žmogaus įvairias, dažniausiai tamsiąsias puses. Menininkai visada siekė perteikti pasauliui savitus, vidinius išgyvenimus, individualų mąstymą (kiek tai buvo įmanoma tos epochos pasaulėžiūroje) ir vaizdavimo būdą, kitokį žiūrėjimo kampą, o laikotarpis, kuriame jie gyveno ir gyvenimo negandos visada daugiau ar mažiau įtakojo jų kūrybą.

Dvasingumo tematika taip pat lydėjo menininkus visais amžiais, daugiausiai per religijas, norint paveikti žmogų, tačiau taip pat šia tema buvo kuriami ir individualūs kūriniai. Jais norima atskleidžia žmogaus vidinio gyvenimo svarbą ir tai, jog nuo vidinio supratimo keičiasi požiūris ir į fizinę, materialią aplinką.

Darbe nagrinėjama dvasinio asmens tapatumo sąvoka ir jos transformacija. Akcentuojamas ketvirtas pasiekto tapatumo lygmuo, kur vyrauja būseną būdinga žmonėms, išgyvenusiems kritinį periodą ir po tam tikrų apmąstymų bei tyrinėjimų tvirtai apsisprendusiems bei turintiems savo argumentuotą nuomonę ir poziciją gyvenime.

Magistro trijų darbų ciklas „...AD ASTRA“ yra individualiais išgyvenimais artimiausios aplinkos žmonių stebėjimu ir postmodernistiniu kultūros analizavimu pasiremtas ciklas. Jame atsispindi tiek individualus, tiek visuomeniškas požiūris į žmogaus būsenas šiuolaikinėje visuomenėje, asmenybės paieškos ir mąstymo modulio kūrimas. Jos įtakoje žmogus transformuoja savo tapatybę.

Nagrinėjama problema

Cikle „...AD ASTRA“ nagrinėjamos problemos:

- Žmogaus vidinis pasaulis – antraeilis, nesvarbus, užmirštas šiuolaikinio – „amžinai jauno – amžinai gražaus“ žmogaus visuomenės kulto. Medijų kultūros formuojamas įvaizdis, jog visavertis, laimingas žmogus yra tik tobulos išvaizdos, naudojantis įvairius preparatus sveikatai ir grožiui ir kreipiantis dėmesį tik į išorę yra priešpastatomas vidinio, dvasinio gyvenimo harmonijai ir svarbai. Tai viena opiausių problemų XXI amžiui didėjant nusikalstamumui, įvairioms priklausomybėms, psichinėms ligoms, depresijoms, vertybių nykimui bei formuojantis „sergančios visuomenės“ įvaizdžiui.
- Ciklas „...AD ASTRA“ kaip individuali žmogaus vidinė transformacija. Darbo temos problematika padeda atskleisti šiandienai aktualų sergančio, kitokio žmogaus būseną šiuolaikinėje visuomenėje, jo vidinius pasikeitimus, išgyvenimus, siekiamybes. Svarbiausias dalykas – tai kiekvieno žmogaus dvasinė stiprybė, kuri ypač atsiskleidžia sunkiausiais gyvenimo laikotarpiais. Tik po stiprių išgyvenimų žmogus giliau permąsto ir suvokia gyvenimo vertę ir vidinio gyvenimo svarbą. Tai ir yra svarbiausia ciklo „...AD ASTRA“ nagrinėjama problematika.

Vizualaus vaizdo problematika

Lietuvoje figūros vaizdavimas pasirenkamas rečiau nei kiti tapybos žanrai. Lankantis didžiųjų miestų galerijose, taip pat ir Šiauliuose galima matyti menininkų poreikį „žaisti spalvomis“, po truputį vis didėja tendencija eksperimentuoti su technika, atlikimo būdu. Žmogaus temos ieškojimams menininkai pasineria gana nedrąsiai, nesureikšmindami egzistencinių būties išgyvenimų, o dažniausiai akcentuodami emocijos perteikimą, akimirkos būseną, buitinį žanrą. Menininkų, kuriančių tapatumo transformacijos tema yra dar mažiau. Galima rasti tik vieną kitą šią temą gvildenantį menininką video darbuose, perfomansuose ir dar rečiau tapyboje. Pavyzdžiui, choreografės R. Butkus darbe „5g vilties“ gilinosi į žmogaus Būties temą pasitelkiant šokio išraišką (55p.), M. T. Rožanskaitė savo kūryboje analizavo žmogaus ir technologijų sąsajas (Priedai, 58p.).

Darbo aktualumas

Darbo temos problematika padeda atskleisti šiandienai aktualias psichologines, socialines ir humanistinės postmodernistinėje visuomenėje egzistuojančio mąstymo modulio žmogaus problemas. Šiame laikotarpyje kuriama dirbtina tikrovė, kurioje dirbtinas yra net natūralumas. Žvelgiant į praeitį, matome kaip sparčiai kinta visuomenė, jos prioritetai, vertybės ir siekiamybės. Dorybės, noras tobulėti siekiant vidinio augimo darosi neaktualus, antraeilis. Pagrindinis tikslas tampa išorinio įvaizdžio formavimas ir kova už materialų būvį bet kokiomis priemonėmis. Tai ypač pastebima šios postmodernistinės visuomenės įsigalėjimo laikotarpiu.

Kolekcija „...AD ASTRA“ skatina susimąstyti apie individo vidinę jauseną ir tapatumo transformaciją. Žvelgiant į darbus savaime kyla klausimai: kodėl žmogus taip jaučiasi? Ką jis patiria? Kur link tai veda? Žiūrovas perkeliamas iš dabartinės materialistinės erdvės į būties apmąstymus, gilią savęs pažinimo kryžkelę, transformaciją. Nagrinėjamas klausimas – „kas aš esu?“. Vaizduojamas žmogus kolekciijoje „...AD ASTRA“ yra veržlus, siekia dvasinio augimo, drąsiai išgyvena jam duotą likimą ir yra pasiruošęs vidinei transformacijai. Vizualiai matomi aktyvūs judesiai, veržlumas, gyvenimo vertės suvokimas, jaučiami viduje esančių minčių ir jausmų išgyvenimai. Magistro darbe kalbama apie vidinio – dvasinio gyvenimo reikšmę.

Darbo objektas

Žmogaus dvasines stiprybės ir vidinio gyvenimo svarbos problema. Tapybos darbų ciklas „...AD ASTRA“. Vaizduojamos trys figūrinės kompozicijos paremtos egzistencine būties tematika.

Darbo tikslas

Išanalizavus psichologinę, egzistencinę, socialinę literatūrą, kolekciijoje perteikti dvasinę tapatumo transformaciją. Vizualiai ir tapybiškai atskleisti erdvės ir figūros santykį. Vaizduojamas figūras sukomponuoti ant 260x170 cm. drobių, išspręsti kolorito, spalvų intensyvumo problemas, parinkti tinkamą figūros ir fono derinį, dėmių išdėstymą. Per vaizduojamas žmogaus figūrinės kompozicijas atskleisti transcendentinę būseną.

Uždaviniai:

- rinkti, sisteminti ir analizuoti literatūrinius, bei vizualinius šaltinius;
- suformuluoti darbo koncepciją, pagrįstą literatūriniais šaltiniais;
- kūrybinių darbų technologiniai, kompoziciniai bandymai;
- vizualizuoti suformuluotą idėją.

Magistro darbo bazė:

Metodologija

Šios kolekcijos išpildymui ir realizavimui reikėjo gilintis ne tik į individualius potyrius, bet ir į bendras kitų žmonių būsenas, o galiausiai į kiekvieno mūsų būties psichologiją, emocijas, savijautas, asmens tapatybės transformaciją ir jos problemas. Taigi kurdama kolekciją ir mąstydamas apie darbo koncepciją nuosekliai rėmiausi filosofinėmis, sociologinėmis, krikščioniškomis, baltiškoms ir šiuolaikinio meno kūrybinių bazėmis.

Metodika

Darbų kolekcijos realizavimui pasirinkta daugiasluoksnė aliejinė tapyba. Kūrybiniais bandymais ir figūrinių kompozicijų realizavimui naudojamos skaitmeninės medijos, grafiniai eskizai. Pirmiausiai buvo rengiamos fotosesijos ieškant kompozicijų, primenančių tikrus, išgyventus savo jausmus ir būsenas, kurias lemia žmogaus vidinis noras transformacijai ir dvasiniam augimui. Galiausiai apsisprendžiau perteikti džiaugsmingą, dvasingą išraišką fotografuojant pakilusias - pašokusias figūras. Ypač sunku buvo padaryti tobulą būsimo darbo nuotrauką, nes fotografuojant judesį (šuoliukus) sunku kūną tinkamai užfiksuoti. Patikę kompozicijų variantai buvo daug kartų perfotografuojami įvairiais skirtingais rakursais. Todėl

galutiniai sprendimai buvo montuojami iš skirtingų fotografijų ieškant paties geriausio, išraiškingiausio ir iškalbingiausio judesio. Kiekviena smulkmena, kojos ar plaštakos vieta, žiūrėjimo kampo suradimas yra reikšmingas ir atidus darbas. Patikę variantai buvo kruopščiai atrinkti ir toliau vystyti photoshop programa. Pasirinktas šviesus, džiaugsmingas koloritas su mėlsva, žalia ir pilka vyraujančia spalvų skale, apkarpytos fotografijos siekiant atrasti tinkamiausią figūros ir erdvės santykį. Galiausiai buvo sukurtos fotografijos - eskizai. Pastarieji baigiamojo darbo eigoje kito, nors buvo vertingos gairės tapant ant 260x170 cm. formatų trijų darbų ciklą „... AD ASTRA“.

Strategija

1. Temos ir koncepcijos suformulavimas.
2. Problematikos formulavimas.
3. Darbo tikslų bei uždavinių nustatymas.
4. Literatūrinės bei vizualinės informacijos rinkimas, sisteminimas, analizavimas.
5. Meninės idėjos vizualizacijų galimybių paieškos. Technoliniai bandymai.
6. Kūrybinis procesas, pasirinktos temos, iškeltų tikslų ir uždavinių realizavimas.
7. Teorinės magistro darbo dalies parengimas.
8. Kūrybinės kolekcijos ekspozicijos ir pristatymo parengimas.

I KOLEKCIJOS KONCEPCIJA

1.1 Asmens tapatumas

ir jo ieškojimas

Modernizėjančioje visuomenėje individui vis sunkiau surasti ir išreikšti savo tapatumą. „Asmens tapatumas, identitetas (lot. *identitas*) – tai subjektyvus savęs, kaip individo, derinančio įvairius socialinius vaidmenis, supratimas. Ši sąvoka išreiškia asmens gebėjimą apibūdinti save, atsakant į klausimą „kas aš esu?“ ir gautus atsakymus derinti tarpusavyje. Asmens tapatumas nusako žmogaus arba daikto savybių visumą, pagal kurią mes jį atskiriame nuo kitų, „Aš“.¹ E. H. Eriksonas tapatumo sąvoką pateikė asmenybės brendimo procesui atskleisti. Jis pirmasis psichologijoje aprašė šios sąvokos esmę. E. H. Eriksono nuomone, tapatumas susijęs su individo vidiniu poreikiu išlikti pačiu savimi ir pabrėžia, kad „*Tapatumo raidos procesas prasideda nuo pirmo susitikimo su savo motina ir baigiasi, kai prarandamas gebėjimas atpažinti kitą žmogų. Tačiau paauglystėje, jaunystėje šį procesą paprastai lydi krizė, kurią daugiausiai lemia praeities įvykiai ir kuri turi įtakos daugeliui įvykiu ateityje.*“² - rašo A. Vaičiulienė leidinyje „Asmenybės tapatumo įvertinimas“. Autorė mano, jog iš kūdikystės laikotarpio tapatumo krizė perima pasitikėjimo savimi ir aplinkiniais poreikį. Paauglystėje krizę perteikia ateities planų kūrimas. Formuojasi pamatas tolimesnei žmogaus ateičiai ir artumo suvokimas. Lytinis artumas suprantamas kaip dalis brandaus psichologinio artumo. Paaugliui pereinant prie lyderio ar pavaldinio vaidmens, formuojasi jo atsakomybė, rūpinimasis kitais, santykis su valdžia. Patyrus nesėkmę galima tapti per daug priklausomu ar despotišku. Nesugebantis paklusti ir vadovauti žmogus gali tapti izoliuotu. Paskutinis tapatumo aspektas – tai pasaulėžiūros formavimasis, kuris vyksta perimant visuomenės

---

¹ Wikipedia. *Asmens tapatumas* http://lt.wikipedia.org/wiki/Asmens_tapatumas [interaktyvus]. 2003-12-26 [žiūrėta 2013-11-10]

² A. Vaičiulienė. *Asmenybės tapatumo įvertinimas*. Vilnius, 2001 [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-11-12] 4p. <http://www.biblioteka.vpu.lt/elvpu/28072.pdf>

idealus. Visuomenės ideologija pateikia idealo sistemą, pasaulio supratimą, kuris padeda orientuotis laike, erdvėje. Tai padeda numatyti tikslus ir pasirinkti priemones juos pasiekti.

Žmogus nori atrasti tai, ką jis gali geriausiai, taip norima išlikti savimi ir gyvenime pasiekti išsikeltus tikslus. Pastebima, kad pasaulis virsta vienkartinių produktų pasauliu, kur viskas greitai panaudojama ir keičiama nauju. Postmoderniomis sąlygomis, pasak Z. Baumano, individai konstruojami daugiausiai kaip vartotojai / žaidėjai. Sėkminga tapatybės išraiška rodo aktyvų pripažinimą. Jeigu sulaukiame pozityvios ir palaikančios visuomenės reakcijos esame dar laimingesni.

Tapatumo lygmenys

Psichologas J. Marcia, plėtodamas Eriksono teoriją skiria keturis asmens tapatumo lygmenis: *neaiškus tapatumas, užsisklendimas, moratoriumas ir pasiektas tapatumas*.

„Neaiškus tapatumas – <...> kai asumo nėra įsipareigojęs kokiam nors sričiai, nesvarsto ir neigia poreikį mąstyti apie savo asmeninius tikslus bei vertybes, nedaro jokių tvirtų sprendimų, kad įgyvendintu savo pasirinkimus. <...>

Užsisklendimas – tapatumo lygmuo, apibūdinamas, kaip įsipareigojimas kokiam nors sričiai, nesvarstant alternatyvų. Šioje būsenoje esantys žmonės įgyvendina tam tikrus tikslus ar vertybes, asmeniškai jų neapmąstydami. <...>

Moratoriumas – pereinamoji būseną, būdinga žmonėms aktyviai kuriantiems savo tapatumą. Šią būseną išgyvenantys žmonės aktyviai tyrinėja alternatyvas, mėgindami rinktis kurią nors iš jų. Moratoriumo būseną mažiausiai stabili, kartais ji dar vadinama krize, nes siejasi su troškimu ką nors savo gyvenime pakeisti. <...>

Pasiektas tapatumas – būseną būdingą žmonėms, išgyvenusiems kritinį periodą ir po tam tikrų apmąstymų bei tyrinėjimų tvirtai apsisprendusiems. <...> Šioje būsenoje esantys žmonės turi savo pasaulėžiūrą ir mažiau priklausomi nuo aplinkinių nuostatų. Šis lygmuo nereiškia tapatumo raidos pabaigos. Asmuo gali vėl pradėti svarstyti alternatyvas, jei ankstesni sprendimai pasirodo netinkami.“³

Magistriniame darbe akcentuojamas ketvirtas tapatumo lygmuo „pasiektas tapatumas“, kuriame prisiėmę tapatumą arba apsisprendę, asmenys įgyja vidinio vientisumo jausmą.

---

³ Wikipedia. *Asmens tapatumas* http://lt.wikipedia.org/wiki/Asmens_tapatumas [interaktyvus]. 2003-12-26 [žiūrėta 2013-12-10]

Modernybės įtaka asmens tapatumui

Vėlyvosios modernybės sąlygomis didelė problema tampa beprasmiškumo savijauta. Dažnai manoma, kad gyvenimas yra be prasmės, betikslis, žmoguje yra dingusi vidinė motyvacija ir entuziazmas imtis veiklos. Pastebima, kad moralės klausimai, kurie iškyla gyvenime yra visuomenėje nevertinami, specialiai šalinami ir jie lieka neatsakyti palikdami žmogų vidiniame konflikte, kuris bandomas pamiršti paviršutinišku išoriniu gyvenimu. Tai galima pastebėti iš informacijos skleidžiamais įvairiais komunikavimo pobūdžiais. A. Giddens knygoje „Modernybė ir asmens tapatumas“ tai pavadina „egzistencine izoliacija“⁴ ir pabrėžia, kad tokia situacija yra atsiskyrimas nuo moralės šaltinių, kurios yra būtinos norint gyventi visavertį gyvenimą. Modernybės sistemos siekia kontroliuoti asmenį. „Autentiškumas tampa tiek svarbiausia vertybe, tiek asmens saviraiškos pagrindu, bet jis nėra susijęs su moraliniu brendimu.“⁵ Moralės klausimai lieka nepaliesti.

Modernybė ardo mažas bendruomenes ir tradicijos sukurtą aplinką, kurias pakeičia daug didesnės, beasmenės organizacijos. Žmogus jaučiasi apleistas ir vienišas, jam trūksta psichologinės paramos ir saugumo. Todėl atsiranda psichoterapeutai, kur išstumiamas dvasininko vaidmuo žmogaus gyvenime. Asmens tapatumas modernybėje tampa problematiškas. Taigi žmogui labai sunku prasiveržti pro modernybės įtaką ir iš naujo atrasti jos užgožiamas dorovinę, religinę ar tiesiog vidinės ramybės būsenas, kurias reikia vertinti ir ugdyti. Tampa sunku puoselėti protėvių kultūrą, tradicijas, kurios iš kartos į kartą formavo mūsų dvasinį „stuburą“.

---

⁴ A. Giddens. *Modernybė ir asmens tapatumas*. Vilnius 2000 19p.

⁵ A. Giddens. *Modernybė ir asmens tapatumas*. Vilnius 2000 19p.

1.2 „PER ASPERA AD ASTRA“

„Per kančias į žvaigždes“

Kentėti reikia daugiau drąsos, negu mirti.

Napoleon Bonaparte

Anksčiau žmonės daug dėmesio skirdavo dvasioms, dievybėms, gamtos jėgų garbinimui. Šiandieninis civilizuotas žmogus mažai dėmesio skiria Dievui, maldai, religijai, o apibendrinus, vidiniam gyvenimui arba pasąmonei. Dažniausiai šių laikų žmogus nenori leisti į savo vidų, jam jis nesuprantamas ir nėra reikšmingas. Žmogus stengiasi užmiršti šį poreikį savo dėmesį skirdamas išoriniams nereikšmingiems dalykams. Tačiau tai yra laikina. Anksčiau ar vėliau užgriūna neviltis, kuri ilgainiui virsta depresija. Etnologas A. Žarskus depresiją apibūdina paprastai: *„Depresija – tai nenoras eiti į susitikimą su pačiu savimi.“*⁶ Galima teigti, jog iš vidinio konflikto ir negatyvumo atsiranda visos žmogaus problemos, negandos ir ligos. Išmintingi žmonės pripažįsta ne tik tu, kuo įsitikino patys, bet ir faktais iš kitų žmonių gyvenimo. Įvairių tikėjimų šventraščiai, išminčiai, filosofai ir psichologai didžiausią dėmesį skiria vidiniam žmogaus gyvenimui. Kristus sakydamas: *„ne taiką jums atnešiau, bet kalaviją“*, kalba ne apie išorinę, bet apie vidinę kovą. *„Kristus neišlaisvina žmogaus iš jo vidinių priešų, o tik supažindina. Mūsų tvarka, - rašo, psichologas K. Jungas, - būtų tobula jeigu kiekvienas savo agresyvumą nukreiptų į save, į savo psichiką. Tačiau mūsų religinis išsilaisvinimas savo netikrais pažadais apie staigiai atsirasiančią vidinę ramybę neleidžia mums to padaryti.“*⁷ Išorinė kova yra dingstis išvengti vidinės kovos, nes pastaroji - sunkesnė ir skaudesnė.

Kalbant apie mituose ar pasakose aprašytus įvykius, kurie niekada nevyko, galima pastebėti, jog jie vyksta dabar. Tačiau reikia suvokti, jog tai ne išoriniai, bet vidiniai arba psichologiniai įvykiai. Pasakose visada egzistuoja stebuklingas daiktas, kuris gali išgelbėti iš užgriuvusios negandos ir yra kažkoks ypatingas. Vienoje pasakoje, kad karalius pasveiktų reikia balto strazdo, kitose reikia trijų auksinių plaukų nuo velnio galvos, gyvojo vandens, skambančio medžio ar tiesą sakančio paukščio. Šį daiktą visada būna labai sunku surasti. Kaip pavyzdį galima prisiminti Odisėjo kelionę. Pasak austrų filosofo ir antroposofijos pradininko R. Šteinerio (R.

---

⁶ A. Žarskus. *Savęs ieškojimas*. „Dakra“ 2012. 22p.

⁷ A. Žarskus. *Savęs ieškojimas*. „Dakra“ 2012. 30p.

Steiner), tai – „*sielos klystkeliai ieškant dieviškojo prado. Susitikimas su vienaakiu ciklopu, prarijusiu keletą Odisėjo draugų – tai žemosios žmogaus prigimties (geismų – aistrų) įveikimas. Jei jos neįveiksi – pražudysi save. Burtininkės Kirkės, Odisėjo bendrakeleivius pavertusios kiaulėmis, įvaizdžio prasmė – sielos bandymas stvertis to, kas laikina. Pragare Odisėjas turi įveikti sunkumus, kuriuos turėdavo pereiti pašviestieji (išlaisvinti vaizduotę, ją suvaldyti). Odisėjas turi įveikti tariamas viliones (sirenas), pripažinti dvasinį pradą kaip svarbesnį už žemiškąjį (laivo supimas, mėtymas plaukiant per Skilę ir Charbidę). Žemiškojo gyvenimo džiaugsmi, vilionės išreiškiamos fajakų buities vaizdais, Odisėjui rodoma meile, bet jis vis tiek veržiasi į tėvynę, kurią Šteineris vadina dieviškumu. Grįžęs Odisėjas ne iškart suartėja su kilniąja Penelope. Tik išminties deivės Atėnės padedamas jis pavirsta elgeta (netenka viso, kas žemiška) ir nugali jaunikius. Faktai, kad kelionėje žuvę visi Odisėjaus bendrakeleiviai, pasak Šteinerio, byloja, kad Odisėjas pralenkė visus ir pasiekė dvasinių aukštumų.“⁸ Kiekvienas žmogus po klajonių grįžta į savo namus, savąją Įtakę. Kiekvienas mitas mums pasakoja skirtingą istoriją, tačiau su esminėmis tomis pačiomis vertybėmis.*

Žmogaus dvasinės krizės metu ieškoma kažko, ką sunku rasti ir apie ką niekas nežino. Tokiais atvejais nenaudingi geranoriški patarimai, nes jie nėra tas stebuklingas dalykas, kurį turime atrasti patys. Nors beveik visi žino, kad nesėkmės yra apmokymo būdas, tai įsisąmoninti ir pritaikyti nėra lengva. A. Žarskus rašo „*besiartinančią negandą reikia pasitikti atviru veidu, reikia ją priimti be jokio išankstinio nusistatymo ir visiškai nuoširdžiai pasistengti suprasti, kokia yra paslėptoji negandos prasmė ir ką ji nori mums pasakyti*“⁹. Taigi šiuolaikinis žmogus, kaip pasakos ar mito veikėjas turi atlikti vidinę kelionę ir surasti tą nepaprastąją priemonę (pasikeisti dvasine prasme arba psichologiškai, kad galėtų išsivaduoti iš jį ištikusios negandos). Palyginę šventųjų ir daugumos kitų garsių žmonių gyvenimus matome, jog dažniausiai ir juose didelės permainos įvykdavo, ištikus kokiai nors nelaimei, kančiai, ligai ar kitokiam sukrėtimui. Mažoji Teresė savo „Sielos istorijoje“ rašo: „*Matau, kad vien kančia gali pagimdyti sielas ir, kaip niekada anksčiau, man atsiskleidžia šių kilnių Jėzaus žodžių prasmė: „Iš tiesų sakau jums, jei kviečio grūdas nekris į žemę ir neapmirs, jis pasiliks vienas, o jei apmirs, jis duos gausių vaisių*“¹⁰. Taigi savęs ieškojimas per kančią apima ne tik naujo žmogaus kūrimą, bet ir griovimą seno, įprasto gyvenimo būdo, buvusių nuostatų ir santykių su artimais žmonėmis pasikeitimą. Dvasinis žmogaus augimas yra susijęs su giliausių asmens gelmių griovimu.

---

⁸ D. O. Žilienė. *Pamainykime vaiko sielą. Pedagogika su eseistikos kristalais*. Vilnius, 2004. 77p.

⁹ A. Žarskus. *Savęs ieškojimas*. „Dakra“ 2012. 24p.

¹⁰ A. Žarskus. *Savęs ieškojimas*. „Dakra“ 2012. 23p.

*Kai pasidaro nepakeliamai tamsu,
sužimba amžinosios žvaigždės.*

Thomas Carlyle

Šiuolaikinis žmogus geriau pasirengęs dirbti materialioje, o ne dvasinėje plotmėje. Matyt taip yra dėl to, kad pagrindinis visuomenės dėmesys kreipiamas į „jausmų – geismų“ pasaulį. Televizija, spauda, radijas, internetas ir kiti informaciniai srautai skirti formuoti vartojimą ir tik labai maža dalis informacijos ugdo mūsų dvasingumą, dorovingumą bei tautiškumą. Dirbdami fizinėje plotmėje lengviau pastebime rezultatus. Netgi intelektualinė veikla atneša rezultatą: tampama išsimokslinusi, gebančiu išreikšti savo nuomonę apie vieną ar kitą dalyką. Dvasinėje sferoje niekas nieko nemato. Tačiau dvasinė veikla ir fizinis darbas – du skirtingi dalykai. Iš dvasinės veiklos galime tikėtis šviesos, ramybės, harmonijos, sveikatos, išminties, bet ne pinigų, šlovės, pripažinimo ar minios žavėjimosi. A. Žarskus apie žmogaus vidinę ir išorinę kovą kalba labai paprastai: „*Jeigu žmogus nekovoja savo viduje, jis kariaus išorėje. Vienintelis kelias nutraukti išorines kovas – tai tapti nugalėtoju vidinėje kovoje. Jeigu žmogui blogai viduje, tada yra du keliai. Pirmasis – kančios ir vidinės kovos kelias, o antrasis – savo vidinio kiviščio ir prieštarų projektavimas į išorę, į kitą žmogų. Tai išorės kovos kelias. Kai žmoguje yra vidinė įtampa, jis pasiruošęs kovoti. Tada tinka bet kokia dingstis, nes ji neturi reikšmės. Žmogus užsipuls bet ką.*“¹¹ Ši trumpa, bet gili mintis atsako į esminį klausimą - kodėl santykiai tarp žmonių yra tokie sudėtingi, agresyvūs ir nepastovūs. Visą lemia individo vidinė būseną. Mintys kylą iš vidaus, ir tik vėliau, jos tampa žodžiais, riksmomis ir judesiais. Taigi nereikia vengti skausmo, kurį mums suteikia gyvenimas, o tik teisingai jį priimti, išgyventi, padaryti tam tikras išvadas ir palikti nesinešiojant širdyje jokių nuoskaudų.

Vienas iš pagrindinių daoizmo teiginių, kuris žinomas ir kitose dvasinėse tradicijose, sako, kad reikia slėpti ir niekada tyčiomis nerodyti to, kas mumyse yra gera ir nuostabu. Mes pripratę slėpti, kas bjauru, o tai, kas gražu, nors ir netobula, stengiamės rodyti, viešinti ir šlovinti. Toks mūsų elgesys atneša nelaimės, nes auga tai, kas yra užgniaužta, paslėpta viduje t.y. kas bjauru, o visa kas gražu, nyksta.

Dažniausiai mes vienu ar kitu aspektu esame nepatenkinti savimi. Laimingi tampame tik tada, kai mus vertina kiti. Kitų nuomonė yra vertingesnė negu mūsų pačių esmė. Mes žiūrime į kitus, ir jeigu jie mus vertina, giria, ploja, tada jaučiamės gerai. Taip mes sustabdome savęs

---

¹¹ A. Žarskus. *Savęs ieškojimas*. „Dakra“ 2012. 32p.

ieškojimą ir uždarome kelią į savo vidų, o save suvokiame per kitus. Toks suvokimas yra savęs apgaudinėjimas. Tačiau gyvenimo išbandymai, apie kuriuos ir kalbu cikle „...AD ASTRA“ visas apgaules nurašo į nieką, nuplėšia kaukes ir mes susiduriame su tuo, kas iš tikrųjų esame. Senekos frazė „Per aspera ad astra“ (per kančias į žvaigždes) – atskleidžia, kad tik kenčiantis žmogus gali jas pasiekti.

1.3 Kančia krikščionybėje

Kenčiantis žmogus suvokia savo kančią ir kelia klausimą „kodėl?“, o neradus atsakymo, kančia didėja. Šis klausimas užduodamas jį supantiems artimiesiems, o galiausiai Dievui. Žmogų prislegia klausimai: „kodėl Dievas tai leidžia?“, „už ką?“.

Skausmas ir jo keliamą kančia – tai signalai, įspėjantys, kad kažką reikia keisti. Tad kančia nėra bloga, nes įspėja žmogų apie jo daromas klaidas. Kunigas K. Trimakas teigia: „*Kančia ir mirtis – mūsų egzistencijos dalis. Šios patirtys – tai ne idėja ir ne teorija, bet mūsų išgyvenama tikrovė, todėl spręsti jas reikia egzistenciškai. Egzistencinis problemos sprendimas yra jos išgyvenimas, nuostata bei asmeninis apsisprendimas jos atžvilgiu. Taip egzistenciniais apsisprendimais pasirenkamas tam tikras būdas būti, egzistuoti, ir tai turi išliekančias pasekmes*“¹². Egzistencinis sprendimas yra individualus. Neurologijos ir psichiatrijos profesorius, psichoterapeutas, pasaulinio garso mąstytojas ir humanistas V. E. Franklis (vok. Viktor Emil Frankl) teigia, kad net ir kritiškiausiose gyvenimo situacijose žmogus turi „*galimybę prasmingai formuoti gyvenimą, priimdamas tam tikrą nuostatą į šį priverstinį savo egzistencijos apribojimą*“¹³. Taigi egzistencinis problemos sprendimas ieško atramos, ant kurios statomas visas tolesnis žmogaus gyvenimas.

Šventieji į kančias žiūrėdavo teigiamai, nes jas aukodavo Dievui ir prilygindavo savo skausmus Kristaus kančiai. Kai kurie net jos troško ir su džiaugsmu priimdavo ligas, nelaimes, skurdą, kankinimus ir net mirtį. „*Trokštu pažinti jį, jo prisikėlimo galybę ir bendravimą jo*

---

¹² R. Doveika. *Kančios problema*. XXI amžius. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-11-20] http://www.xxiamzius.lt/archyvas/xxiamzius/20030214/vilt_02.html

¹³ R. Doveika. *Kančios problema*. XXI amžius. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-11-21] http://www.xxiamzius.lt/archyvas/xxiamzius/20030214/vilt_02.html

*kentėjimuose, noriu panašiai kaip jis numirti, kad pasiekčiau ir prisikėlimą iš numirusių*¹⁴, „Širdyje pajutau didelį troškimą kentėti ir sykiu nuoširdų įsitikinimą, kad Jėzus man ruošia nemažai kryžių. Kančia mane traukte traukė, žavėjau ją, dar jos nepatyrusi“¹⁵ - Kūdikėlio Jėzaus Teresė. Kančios troškimas ir džiaugsmas kenčiant yra vienas būdingiausių šventos asmenybės ženklų. Kančios ir sunkumų ištiktam žmogui yra du keliai: eiti toliau iki visiško žlugimo arba ieškoti stiprybės ne savyje, bet už savęs, save peržengiant. Todėl pirmiausia žmogus turi apsispręsti, kokią poziciją jis nori užimti. Pasirinkusieji pirmąjį kelią – žūsta. Juos sunkumai palaužia fiziškai ir dvasiškai, dingsta aukštesni idealai, jausmai, troškimai, dorybės, „*tokiu atveju kančia yra tarsi savotiškas būties vėžys, edąs žmogiškąją egzistenciją*“¹⁶ - teigia filosofas A. Maceina. Šventieji, kančią kęsdavo iš šviesiosios pusės. Jie ieškojo tvirtybės Dieve, kuris buvo vienintelė jų atrama. Motina Teresė rašė „*Tapti šventuoju – tai daug kentėti. Kančia gimdo meilę ir pripildo sielas gyvybės*“¹⁷. Pati kančia nieko pozityvaus neturi: „*Kančia savaime yra niekas. Tačiau, būdama Kristaus kančios dalimi, tampa nuostabia dovana ir meilės ženklu*“¹⁸ - Motina Teresė. Žmogus suvokdamas save giliau, priima jam suteiktus sunkumas ir žino, jog nieko nėra veltui. Todėl kančia šventiesiems buvo proga pasikeisti, dvasiškai atgimti „*kuris atnaujinamas tobulam pažinimui pagal savo kūrėjo paveikslą*“¹⁹. Kančia jiems buvo vienintelis tikras kelias į Dievą. Tokią egzistencinę kančios prasmę krikščionybė duoda kenčiančiam ir kančios prasmės ieškančiam pasauliui. Taigi krikščionims kančia prasminga tik tada, kai ji atveria kelią Dievui. Visais kitais atvejais, ji beprasmė.

Senajame ir Naujajame Testamente galima rasti daug kančios, liūdesio, skausmo pavyzdžių. Kančia yra nuodėmės pasekmė. Ji ateinanti iš Dievo, kaip bausmė: „*Viešpats yra lėtas pykti, gausus gerumo, atleidžiantis kaltę ir nusižengimą, tačiau nepaliekantis kaltųjų be bausmės ir baudžiantis vaikus už tėvų kaltę ligi trečios ir ketvirtos kartos*“²⁰. Daugybė žmonių patiria kančią,

---

¹⁴ Biblija. *Naujasis Testamentas*. Lietuvos biblijos draugija, 2009. Fil 3,10

¹⁵ R. Doveika. *Kančios problema*. XXI amžius. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-11-21] http://www.xxiamzius.lt/archyvas/xxiamzius/20030214/vilt_02.html

¹⁶ R. Doveika. *Kančios problema*. XXI amžius. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-11-25] http://www.xxiamzius.lt/archyvas/xxiamzius/20030214/vilt_02.html

¹⁷ R. Doveika. *Kančios problema*. XXI amžius. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-11-25] http://www.xxiamzius.lt/archyvas/xxiamzius/20030214/vilt_02.html

¹⁸ R. Doveika. *Kančios problema*. XXI amžius. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-11-25] http://www.xxiamzius.lt/archyvas/xxiamzius/20030214/vilt_02.html

¹⁹ Biblija. *Naujasis Testamentas*. Lietuvos biblijos draugija, 2009. Kol 3,10

²⁰ Biblija. *Senasis Testamentas*. Lietuvos biblijos draugija, 2009. Sk 14,18

išgyvena skausmą ir niekas kitas negali to padaryti už jį. Jei žmogus nors kiek tykintis, tokiu metu svarbią vietą užima malda. Jos pagalba siekiama surasti vidinę paguodą, nusiraminti.

Vienas iš kančios pasireiškimų būdų yra liga, kuri anksčiau būdavo suprantama kaip Dievo bausmė už nuodėmes (plg. Iš 9,14). Sirgdamas žmogus pasijunta bejėgis, patiria gyvenimo trapumą ir laikinumą. Žmogų apima neviltis. Sirgdamas žmogus skundžiasi dėl savo ligos artimiesiems, kadangi jie dažnai mažai kuo gali padėti, ligonis atsigręžia į Dievą ir meldžia pagijimo. Tai gali būti ir į tykėjimą gyvenime rimtai nežiūrėjęs žmogus, kuris neviltyje griebiasi paskutinės vilties kreipdamasis į Dievą. Ligonių prašymai atsispindi psalmėse. Daugelis jų gimė kaip maldos, prašant Viešpaties išgydymo.

„VIEŠPATIE, nebausk manęs pykdamas,

Neplak manęs niršdamas!

Nėra nieko sveiko mano kūne nuo tavo įpykio,

Braška mano kaulai, nes nusidėjau.

Virš galvos esu apsemtas nuodėmių,

Jos slegia mane lyg sunkiausia našta.

Mano žaizdos dvokia ir pūliuoja per mano kvailumą.

Susiraukęs ir jėgų netekęs, slankioju niūrus visą dieną.

Mano strėnos pilnos deginančio skausmo,

Nėra nieko sveiko mano kūne.

Visiškai atbukęs ir nukamuotas vaitoju,

Nes man širdis iš nerimo plyšta.

<...>”²¹

Matome, kaip stipriai žmogus vaitoja ir prašo Dievo pasveikimo. Liga atveria kelią vidiniam atsivertimui (plg Ps 32, 5; 107, 20). Liga taip pat suteikia žmogui galimybę subręsti, apmąstyti savo gyvenimą, įvertinti, kas jame svarbiausia. Net savo aplinkoje galima rasti žmonių, kurie išgyvenę sunkius sukrėtimus pasikeitė į gerą: labiau vertina kiekvieną dieną, ugdo dorybes ir visapusiškai stengiasi būti geresniu sau ir artimiesiems.

Požiūris į kančią ir ligonio gydymą aiškiausiai atsiskleidžia Kristaus patirtyje. Jėzaus kančios tikslas - priartinti mus prie Dievo, teigia kunigas R. Doveika. Kančia beveik visada suprantama kaip blogis, todėl žmonės jos stengiasi išvengti. Tačiau iš esmės viskas priklauso nuo

---

²¹ Biblija. *Senasis Testamentas*. Lietuvos biblijos draugija, 2009. Ps 38

kenčiančiojo pozicijos. Naujasis Testamentas Kristaus kančią pristato kaip pavyzdį. R. Doveika: „Krikščionys turi perimti Jo pasitikėjimo bei klusnumo nuostatą ir kantriai priimti kančią, galinčią užklupti kiekvieną akimirką. Liga gali būti dėl nuodėmių, tačiau Jėzus visada parodomas ir pristatomas kaip gydantis ir niekada nesukeliantis ligos.“²² Taigi Dievas nori gydyti žmogų ir jam padėti. „Esu jus gydantis Viešpats“²³. „Iš Jo ėjo galia ir visus gydė“²⁴, todėl ligoniai stengdavosi Kristų paliesti.

Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį, jog Jėzus gydydavo ne tik žmogaus kūną, bet ir širdį. Katalikų Bažnyčios Katekizme rašoma „...jis atėjo gydyti viso žmogaus, jo sielos ir kūno“²⁵. Kristus prieš gydydamas pirmiausiai prašydavo išpažinti tikėjimą (pgl. Mk 5, 34 – 36; 9, 23) arba atleisdavo jiems nuodėmes (pgl. Mk 2, 5 – 12).

Bažnyčią visais amžiais kreipti didelį dėmesį kenčiantiesiems. Istorijoje gausu šventųjų, vienuolynų ir organizacijų, kurios padėdavo ligoniams. Tačiau pirmoji pagalba, kurią Bažnyčia suteikia yra malda. Gydančią Dievo galią žmonės patiria prie šventųjų kapų, Mergelės Marijos apsireiškimo vietose, todėl daug tykinčiųjų keliauja piligrimines keliones į tokias vietas, kur tikisi, kad jų prašymai bus išgirsti.

Bažnyčia suprato ir stiprią meno reikšmę žmogaus dvasiniam gyvenimui. Įvairūs meno kūriniai pakelia tikinčiųjų širdis. Jie įkvepia ir gąsdina, perteikia tikėjimo didingumą. Menas bažnyčioje yra neatskiriama krikščionybės dalis.

Dvasinio gyvenimo harmonijos kūrimas

„Paviršutiniškumas – mūsų amžiaus prakeikimas“²⁶ – teigia teologas R. J. Foster. Jis mano, jog šiandien labiausiai trūksta ne protingų ar talentingų, bet gilių žmonių. Savo knygoje „Dvasinės pratybos“ autorius ne tik permąsto tikro krikščionio gyvenimą, bet ir primena, kaip turėtume šiuo keliu eiti ir išskiria esmingiausius aspektus, kurie veda į vidinę transformaciją ir

---

²² R. Doveika. *Kančios problema*. XXI amžius. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-11-25] http://www.xxiamzius.lt/archyvas/xxiamzius/20030214/vilt_02.html

²³ Biblija. *Senasis Testamentas*. Lietuvos biblijos draugija, 2009. Iš 15, 26

²⁴ Biblija. *Naujasis Testamentas*. Lietuvos biblijos draugija, 2009. Lk 6, 19

²⁵ R. Doveika. *Kančios problema*. XXI amžius. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-11-25] http://www.xxiamzius.lt/archyvas/xxiamzius/20030214/vilt_02.html

²⁶ R. J. Foster. *Dvasinės pratybos*. 2007, 1p.

išgydymą. Rusų rašytojas L. Tolstojus pastebi: „*Visi stengiasi pakeisti žmoniją, bet niekas nemano, kad reikėtų pasikeisti pačiam*“.²⁷

Pagrindinės krikščioniško kelio pratybos pagal teologą R. J. Foster

VIDINIO DVASINIO GYVENIMO PRATYBOS

- **Meditacija**

Krikščioniškoje meditacijoje atsiribojama nuo aplinkos sumaištis, kad dar labiau prisirištume prie Dievo.

- **Malda.**

- **Pasninkas.** Pasninkas nėra vien krikščioniška disciplina – visos didžiosios pasaulio religijos pripažįsta jo svarbą. Pasninkavo Zaratustra, Konfucijus, indų jogai, Platonas, Sokratas, Aristotelis. Biblijoje pasninkauti – atsisakyti maisto iš dvasinių paskatų.

- **Mokymasis.**

IŠORINIO DVASINIO GYVENIMO PRATYBOS.

- **Paprastumas.**

- **Vienuma.**

- **Klusnumas.**

- **Tarnystė.**

BENDROS DVASINIO GYVENIMO PRATYBOS.

- **Išpažintis.**

- **Šlovinimas.**

- **Dvasios klausymasis.**

- **Džiaugsmas.**

---

²⁷ R. J. Foster. *Dvasinės pratybos*. 2007, 10p.

Taigi krikščionybė nurodo kelius, kuriais eidami galime stipriai palengvinti savo vidinį ir išorinį gyvenimą. Jei žmogus yra kitos konfesijos tikintysis, savo atsakymus ras joje. Himalajų ir kiti išminčiai, dvasinėmis praktikomis užsiimančios žmonės mielai gilinausi į įvairių tikėjimų šventraščius. Dažniausiai bijomasi to – kas nesuprantama, o žmogus yra linkęs apie daugelį dalykų susidaryti išankstinę neigiamą nuomonę. Iš priešų galima išmokti daugiau, negu iš draugo ir į kiekvieną situaciją, teiginį ar įvykį galima pažvelgti iš įvairių pusių. *"Apie tą patį reiškinį galima pasakyti ir vienaip, ir kitaip. O mūsų racionalusis protas sako, kad gali būti tik arba taip, arba kitaip"* A. Žarskus.

1.4 Esmi

(esmė)

Tibeto dvasinis vadovas Dalai Lama lankėsis Lietuvoje 2013 m. rugsėjį priminė mums, kad žmogiško gyvenimo tikslas – jaustis laimingam, tačiau jis nepasiekiamas, jeigu nėra ramybės širdyje. Visi mes turime teisę džiaugtis ir būti laimingi. *„Būtent todėl žmogui yra labai svarbi vienis, vienovės, vienybės sąvoka. Visi mes esame vienodi, visi mes esame žmonės.“*²⁸ Tik vidinė ramybė padeda žmogui būti savimi ir nepatirti jokių negatyvių išgyvenimų. *„Dvasinės ramybės pagrindas – proto ramybė, kurią galime ugdyti kiekvienas, nepriklausomai nuo religinių įsitikinimų, nes tai bendražmogiška vertybė. Turėdami ramų protą, mes turėsime sveiką kūną, sveikus santykius ir sveiką bendruomenę.“*²⁹ Visos žmogaus išgyvenamos emocijos ir būsenos yra vienos su kita susijusios. Teigiamos emocijos teikia džiaugsmą, negatyvios skatina skausmą, nerimą, o šie jausmai įtakoja mūsų veiksmus. Pats įvykis neturi jokių emocijų, jas mes patys suteikiame ir patys „nustatome“ tai gerai, ar blogai.

Psichologas, ajurvedos gydytojas, vedų žinovas O. G. Torsunovas (Oleg Torsunov) žmonėms siekiantiems laimingo gyvenimo teigia: *„Mūsų laimės supratimas – tai laimingo gyvenimo idealas. Tačiau dažnai, formuodami šį supratimą, mes neatsižvelgiame į tai, ar toks gyvenimas padarys laimingus kitus. Mūsų likimą, apart norų, įtakoja ir aplinkinių reakcija į mūsų*

---

²⁸ I. Saukiene. *Dalai Lamos laimės receptas Lietuvos žmonėms* [interaktyvus]. 2013-09-13 [žiūrėta 2013-11-27] <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/dalai-lamos-laimes-receptas-lietuvos-zmonems.d?id=62312659>

²⁹ I. Saukiene. *Dalai Lamos laimės receptas Lietuvos žmonėms*. [interaktyvus]. 2013-09-13 [žiūrėta 2013-11-27] <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/dalai-lamos-laimes-receptas-lietuvos-zmonems.d?id=62312659>

poelgius“³⁰ Autorius pabrėžia, kad reikia išmokti elgtis nesavanaudiškai ir įgyti teisingą laimės supratimą elgiantis dorybingai ir nepažeisti gamtos dėsnių (ritmo). Daryti tai, kas kitiems atneštų gera, teikia laimės. O. G. Torsunovo nuomone, kiekvienas protingas žmogus turi suprasti, dėl ko jis gyvena ir kokie yra jo siekiai. Taigi nesvarbu, kokiai konfesijai priklauso žmogus ir ar jis apskritai jai priklauso, vyrauja bendražmogiškos dorybės, kurios gyvenime turėtų būti ugdomos idant vidinė laimė ir ramybė žmoguje kuo stipriau reikštųsi.

Žmogus ieškodamas esmės gali perskaityti daug filosofinių traktatų, gilintis į įvairias religijas ir dvasinius mokymus, tačiau išvada lieka viena – mes esame kažkas daugiau, negu tik fizinis kūnas. Tai mini ir Vydūnas: „*žmogus yra kita kas negu kūnas.*“³¹ Vydūnas skyriuje „*Svarbiausia, ko reikia šiuolaikiniam žmogui*“³² išsamiai aprašo, kas trukdo žmogaus esmei reikštis gyvenime, ką reikėtų daryti siekiant būties pilnavertiškumo ir aiškesnės sąmonės. Pasak Vydūno žmogaus esmės vidinis nuskaidrėjimas ir sąmoningumas sudaro žmogaus būties prasmę. Tačiau žmogus privalo pats prisidėti prie jos įgyvendinimo. Mes gyvename ne tik kūne, bet ir jausmų ir minčių srityse. „*daugiausia jis gyvena jausmų ir minčių srityse. Gyvenimą kiekvienoje iš šių sričių reguliuoja tam tikri dėsniai. Šiems dėsniams pavaldus ir žmogus su savo esme. Jis neturi neribotos laisvės. Jam reikia ją įgyti. Tam jis turi paisyti dėsnių ir pagal juos veikti. Jeigu jis jiems priešinsis, turės kentėti arba net bus išstumtas iš jų veikimo sričių ir jam reikės mirti.*“³³ Matome, kaip stipriai Vydūnas vertino gyvenimo dėsnius ir jų reikšmę. Jie glaudžiai susiję su žmogaus egzistencija ir pabrėžiama, jog jei jų nebus laikomasi, teks kentėti arba net mirti. Jausmų gyvenime vyrauja įvairių nuotaikos būsenų svyravimai. „*žmogui labai svarbu dar yra padaryti kuo reikšmingesnę savo esmės reiškimosi būtyje prasmę.*“³⁴ Deja, apie tai retai susimąstoma. Vydūnas pastebi, kad žmonės per stipriai paveikti išorinių gyvenimo sričių ir kad per daug atsiduodama kūniško gyvenimo įtakoms. Tokiomis aplinkybėmis visos būties turinį sudaro kūno gyvenimas. Vydūnas akcentuoja žmogaus valios svarbą, kuri atsiranda iš teisingų, dorovingų ir šviesių minčių. Deja dažnai būna, kad „*žmogus leidžia save pavergti tai kūniškumo reikmėms bei impulsams, tai jausmų gyvenimo*

---

³⁰ O. G. Torsunov. *Apie laimę bei pažinimą*. 2000-2004 7 p. [interaktyvus]. 2013-09-13 [žiūrėta 2013-11-27] http://www.radausave.lt/wp-content/uploads/2012/02/Apie_laime_bei_pazinima.pdf

³¹ Vydūnas. Raštai III „Filosofijos eseistika ir publicistika“ „*Kaip tapti sauletu žmogum*“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-12-03] <http://www.ismintis.lt/vydunas/kaip-tapti-sauletu-zmogum>

³² Vydūnas. Raštai III „Filosofijos eseistika ir publicistika“ „*Kaip tapti sauletu žmogum*“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-12-03] <http://www.ismintis.lt/vydunas/kaip-tapti-sauletu-zmogum>

³³ Vydūnas. *Svarbiausia, ko reikia šiuolaikiniam žmogui*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-12-03] <http://www.dharma.lt/lt.php/idomu/pasaulio-ismintis/vydunas/>

³⁴ Vydūnas. *Svarbiausia, ko reikia šiuolaikiniam žmogui*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-12-03] <http://www.dharma.lt/lt.php/idomu/pasaulio-ismintis/vydunas/>

sukeltoms būsenoms, tai net kieno nors primestoms mintims.“³⁵ Vydūnas neneigia kūno reikšmės žmogaus gyvenime, o pabrėžia, kad jį reikia žmoniškai prižiūrėti, t. y. nelepinti ir nekankinti. Kūnui naudingiausia yra tai, kas yra paprasta ir natūralu. Jausmų gyvenime žmogus turėtų reikštis kaip kūrėjas harmonijoje su aukščiausiuoju. Svarbu rūpintis skaidriomis, šviesiomis būsenomis ir vengti tamsių minčių bei jausmų. Vydūnas, kaip ir kiti psichologai, dvasiniai mokytojai (Dalai Lama, Omramas Mikaelis Aivanovas, O. G. Torsunov), jogai, išminčiai, vienuoliai (Tėvas Stanislovas) ir kt., pabrėžia, kad ypatingą reikšmę gyvenime turi žmogaus mintys. Jos formuoja visa žmogaus tolimesnį elgesį ir mintimis žmogus aiškiausiai atskleidžia savo kūrybinę veiklą: „*Kiekviena žmogaus sukurta mintis yra tarsi strėlė, nešanti jo liepsną į aplinkinį pasaulį.*“³⁶ Todėl reikia būti labai atidžiam perimant kitų žmonių mintis ir visuomenės formuojamus stereotipus, pergaltoti ar jos tikrai reikalingos. Vydūnas aptaręs kūno, minčių ir jausmų įtaką žmogaus gyvenimui mintį baigia ryšiu su „*Didžiuoju Slėpiniu*“³⁷. „*Ką tik darytumėte, darykite iš širdies, kaip Viešpačiui, o ne žmonėms!*“³⁸. Tokiu atveju žmogus atsiduoda Dievui ir Jame gyvena, o į aplinką spinduliuoja dvasios šilumą ir šviesą. Toks žmogus yra taurus, žvalios nuotaikos, šviesiomis mintimis, jis veikia ir kitus žmones, su kuriais bendrauja. Iš tokio žmogaus visada sklinda kažkokia paslaptina šiluma, kuri traukia aplinkinius ir nejučia juos skatina būti geresniais.

1.5 Beribė erdvė

Nuo senų laikų mokslas tyrinėja Kosmosą ir Žemę bei visus gamtos reiškinius, o savo pažiūras pagrindžia skaičiavimais. Taip sužinome apie Kosmoso objektus, Žemę sudarančias daleles, kurių plika akimi neįžvelgtume ir daugybę kitos informacijos. Taip pat mokslas patvirtina, kad Kosmose viskas susiję. Dangaus kūnų poveikis mūsų planetai akivaizdus. Žemėje nėra nieko,

---

³⁵ Vydūnas. *Svarbiausia, ko reikia šiuolaikiniam žmogui*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-12-03] <http://www.dharma.lt/lt.php/idomu/pasaulio-ismintis/vydunas/>

³⁶ Vydūnas. *Svarbiausia, ko reikia šiuolaikiniam žmogui*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-12-03] <http://www.dharma.lt/lt.php/idomu/pasaulio-ismintis/vydunas/>

³⁷ Vydūnas. *Svarbiausia, ko reikia šiuolaikiniam žmogui*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-12-03] <http://www.dharma.lt/lt.php/idomu/pasaulio-ismintis/vydunas/>

³⁸ Biblija. *Naujasis Testamentas*. Lietuvos biblijos draugija, 2009. Kol 3, 23

ką kuriant nedalyvautų Kosmosas. 2003 m. tarptautinėje mokslinėje visuomeninėje konferencijoje „Kosmistinė pasaulėžiūra – naujas XXI amžiaus mąstymas“ mokslininkas, pedagogas, psichologas, išgarsėjęs kaip humanistinės pedagogikos kūrėjas ir puoselėtojas Š. Amonašvilis kalbėjo, jog žmonijos tėvynė - Kosmosas, o Žemė – bendri žmonių namai ir teigia, kad ši frazė nepažeidžia mokslo principų: *„Mokslo žinios apie Kosmosą kalba apie tą Kosmoso dalį, kuri dvasinėje, filosofinėje literatūroje kartais apibūdinama kaip išreikštas Kosmosas. Savaimė suprantama, turėdami sąvoką „išreikštas Kosmosas“, įsivaizduojame esant dar ir neišreikštąją Kosmoso dalį. Mokslui šios sąvokos kaip ir nenatūralios, nes nėra atsakymo į klausimą: kas išreiškia Kosmosą ir kodėl tas „kažkas“, „dalies Kosmoso neišreiškia?“³⁹* Š. Amonašvilis teigia, kad mokslas bijo atsidurti priešais jėgą, kuri moksliniais metodais neišnagrinėta, o vadinama Absoliutu, Dievu. Todėl sąvokas „išreikštas“ ir „neišreikštas“ materialistinis mokslas pakeičia patogesnėmis sąvokomis: pažintas ir (dar) nepažintas Kosmosas. Tačiau dauguma mokslininkų pripažino Dievo egzistavimą. Kunigas dr. J. Prunskis yra išleidęs knygą „Mokslas ir religija“, kur surinkti žinomiausių pasaulio mokslininkų pasisakymai apie religiją ir Dievą. Šias mintis paskelbė įvairūs pasaulio medikai, biologai, botanikai, fizikai, chemikai, astronomai ir astronautai. Tai garsūs pasaulio universitetų profesoriai, Nobelio premijų laureatai, žinomiausi daktarai ir chirurgai. Vokiečių mokslininkas Werner von Braun sako: *„Savo dvasinę paguodą aš randu sąvokoje, kad Dievas yra tėvas. Savo dorovinio elgesio gaires randu sąvokoje, kad žmonės yra broliai. Dabar mokslininkai tiki, kad niekada gamtoje nėra sunaikinama medžiaga. Net ir mažiausioji dalelė negali išnykti be pėdsakų. Gamta nežino išnykimo, o tik pasikeitimą. Argi Dievas galėtų reikšti mažiau dėmesio savo kūrybos viršūnei — žmogaus sielai?“⁴⁰* Tai mokslininko atsakymas sovietų astronautams, kurie sakėsi erdvėse neradę Dievo. Taip pat galima rasti daug kitų straipsnių ir knygų, kur pripažinti mokslininkai teigiamai kalba apie tikėjimą, pvž. knyga „Dievo kalba“⁴¹, kur mokslininkas Francis S. Collins liudija tikėjimo į Dievą pagrįstumą. Ši garsaus mokslininko, vieno pažangiausių JAV genetikų, knyga skirta žmonėms geriau pažinti save ir pažvelgti į būties gelmes. Remdamasis mokslinių tyrimų duomenimis ir savo patirtimi, autorius pateikia naują religinių bei mokslinių pažiūrų derinį. Autorius mano, jog Dievas ir mokslas yra ne tik suderinami, bet ir papildo vienas kitą. Straipsnyje *„Oksfordo profesorius: nesąmonė, kad mokslininkai netiki Dievu“* taip pat

³⁹ Š. Amonašvilis. *Kosmistinės idėjos pedagoginėje sąmonėje*. Humanistinės pedagogikos asociacija. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-12-03] <http://www.humanistinepedagogika.lt/š-amonašvilis/iš-š-amonašvilio-straipsnių-pranešimų/kosmistinė-pedagogo-sąmonė/>

⁴⁰ V. Ramojus. *Dievas mokslininkų lūpose*. Laiškai lietuviams. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-12-03] <http://laiskailietuviams.lt/index.php/1964m-11-gruodis/2052-dievas-mokslininku-lupose>

⁴¹ Francis S. Collins. *Dievo kalba*. 2008. ISBN 978-9955-29-089-6

kalbama apie tai: „Prof. A. McGratho manymu, mokslas ir religija yra du nepriklausomi procesai, tačiau vienas kitam jie netrukdo. Veikiau atvirkščiai – nors mokslas ir religija pateikia skirtingas interpretacijas, jos abi praturtina realybės suvokimą.“⁴² Taigi mąstytojai ir mokslininkai neįžvelgia prieštaravimo, tarp materialiaus ir dvasinio pasaulio.

Žinių šaltiniai yra du. Vienas šaltinis yra realus pasaulis, kurį mes aplinkui matome, jaučiame, o kitas yra tikėjimas, kurio tikrumu įsitikinti reikia subtilesnių pojūčių. Pastarasis teikia dvasinį žinojimą ir stipriai veikia žmonių gyvenimus. Šių žinių tikrumą žmonės patiria per dvasingumą. „Svarbiausia problema yra žmogaus širdis ir mintys. Tai ne fizikos, o etinė, dorinė problema. Lengviau pakeisti plutonio sandarą, negu iš žmogaus išvaryti blogio dvasią. Štai kas mus gąsdina – tai ne atominės bombos sprogo jėga, o žmogaus širdies pykčio jėga, jos pačios sprogo į piktus poelgius jėga“⁴³ - A. Einšteinas

Š. Amonašvilis 2003 m. tarptautinėje mokslinėje visuomeninėje konferencijoje „Kosmistinė pasaulėžiūra – naujas XXI amžiaus mąstymas“ suformulavo idėjas, kurios yra ypatingai svarbios pedagoginės sąmonės ir ugdymo praktikos atnaujinimui. Todėl visos šios mintys tinka kalbant apie siektiną žmogaus sąmoningumą ir savęs tobulėjimą, transformavimą, nes visa gyvenimą vienaip ar kitaip kaupiame žinias, patirtis, sąmoningai ar nesąmoningai keičiasi mūsų persona.

Š. Amonašvilio idėjos pedagoginės sąmonės ir ugdymo praktikos atnaujinimui:

- 1. Žmogus – tai amžina kosminė esybė.**
- 2. Pripažinti, kad egzistuoja Antžeminis Pasaulis, Subtilus Pasaulis, Aukštieji Pasauliai, pripažinti, kad egzistuoja Aukštoji Kurianti Jėga.**
- 3. Sąmonėje sutalpinti sampratą apie gyvenimo amžinumą, nemarumą, asmenybės gyvenimų kaitą įsikūnijant ir persikūnijant.**

---

⁴² Bendžius Simonas. *Oksfordo profesorius: nesąmonė, kad mokslininkai netiki Dievu*. LRT radijo laida 2013-12-29 / 12:22 [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-12-30] http://www.lrt.lt/naujienos/kalba_vilnius/32/32478/oksfordo_profesorius_nesamone_kad_mokslininkai_netiki_dievu

⁴³ Amonašvilis Šalva. *Kosmistinės idėjos pedagoginėje sąmonėje*. Humanistinės pedagogikos asociacija. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-12-03] <http://www.humanistinepedagogika.lt/s-amonasvilis/is-s-amonasvilio-straipsniu-pranesimu/kosmistine-pedagogo-samone/>

4. **Mintis yra kurianti jėga – mintis stato, mintis ir griaua.**

5. **Priimti ir suprasti priežasties ir pasekmės dėsnį.**

6. **Žmogui duotas evoliucijos ir tobulėjimo kelias, tačiau duota ir laisva valia – pasirinkimo teisė.**

7. **Siekti bendradarbiauti su Aukštuoju Pasauliu.**

Autorius rekomenduoja atsigręžti į tyrus, šventus šaltinius: Šventuosius Raštus, dvasinius filosofinius mokymus, šventųjų bei pasišventėlių gyvenimų pavyzdžius.

Trancendencija

„Transcendencija [lot. transcendens — peržengiantis], filios buvimas, egzistavimas už, anapus ko nors, pvz., absoliučios būties buvimas už materialios tikrovės ribų.“⁴⁴ Modernioji filosofija veiksmažodiniu žodžiu „transcendencija“ „pabrėžia ne tai, kur žengiama, ne peržengimo kryptį, ne žengimo vietą ar tikslą, o patį žingsnį, savaimę tampantį transcendencijos atitikmeniu. Atsiverti transcendentinei erdvei dabar reiškia transcenduoti, įeiti į nuolatinio judrumo būseną, arba išeiti į kelią, neturintį pabaigos ir skatinantį ryžtis įveikti bet kokią rimtį, bet kokį pastovumą ar stabilumą. <...> Atsiverti transcendentinei būčiai reiškė atitrūkti nuo juslinio fenomeno, pabėgti iš šio pasaulio.“⁴⁵ Transcendencija yra žmogui nuolatinio tapimo, atsinaujinimo būseną. Peržengti visas ribas, bet kokia kaina išardyti ir išpurenti tai, kas stabilu, moderniosios filosofijos požiūriu yra žmogaus lemtis ir aukščiausias pašaukimas. Galbūt todėl mums reikėtų nevengti performuoti savo asmenybę, nuolat atsinaujinti vidumi ir išorę, keistis, siekti vidinio augimo ir savo būti suvokti transcendentistiškai.

---

⁴⁴Transcendencija žodžio reikšmė. [interaktyvus]. Zodziai.lt. (Šaltinis: Tarptautinių žodžių žodynas, Vyriausioji enciklopedijų redakcija, 1985) [žiūrėta 2013-12-29]
<http://www.zodziai.lt/reiksme&word=transcendencija&wid=19972>

⁴⁵ Šliogeris Arvydas. *Transcendencijos tyla*. Vilnius: Margi raštai. 2011. P.317-319. [interaktyvus], [žiūrėta 2013-12-29]
<http://www.filosofija.info/a-sliogeris/transcendencijos-vaizdinio-degradacija/>

1.7 Asmenybės būsenos ir transformacijos kūryboje

Tapatybės problema nėra naujas klausimas nei meno, nei filosofijos istorijoje. Savęs kūrimas ir transformacija plėtojama tiek įvairiuose menininkų darbuose, tiek gyvenime, prisiimant daugialypius socialinius vaidmenis.

Choreografės R. Butkus darbas „5g vilties“ sukurtas šokiu (Priedai, 55p.). Autorė gilinasi į žmogaus Būties temą pasitelkiant šokio išraišką (atlieka Rūta Butkus ir Urtė Laukaitytė), skaitomas D. Charmso „Pasaulis“, Jorius Sodeika fortepijonu skambina S. Rachmaninovo kūriniais. Šiame pasirodime kalbama apie absurdišką, ironišką vilties troškimo situaciją, kuri nepaklūsta logikai. Tai spektaklis apie beviltišką viltį ir norą tikėti. D. Harbdankaitė spektaklio recenzijoje rašo: „*Scenoje daiktų mažai - šieno kupeta ir jos link laužytu judesiu keliaujanti moteris (Rūta Butkus). Už kupetos - juodu triko vilkintis kūnas (Urtė Laukaitytė), kuriam dar reikės tapti žmogumi. Scenoje bus bandoma kurti savo tapatybę, tačiau, kaip minėjau, čia tuščia, tad ir pasiremti nėra kuo. Juodasis žmogus kol kas neturi formos - esama tik kūno, kuris bando atsimažgyti, rasti viršaus-apačios skalę, tačiau pačiam tai padaryti nėra lengva. Moteris kelia šieno kupetą, už kurios beformiam žmogui iki tol buvo saugu, neša ją į kitą vietą. Nėra kur įsikurti, į ką įsikibti. Tapatybę tenka kurtis per judesį.*“⁴⁶ Taigi matome, kaip šokyje, judesyje autorė bando išreikšti tapatybės kūrimą.

Dailėje ligonio tematika ir jos transformacija nėra plačiai plėtota. Viena žymiausių šia tema kūrusių Lietuvos menininkų yra M. T. Rožanskaitė. Jos kūryboje vidinės kančios tematika - tai kalba apie žmogų, patekusį į ligos patalą, praradusį sveikatą, kartu ir visavertį gyvenimą. Tokiam žmogui keičiasi vertybės. Autorės paveiksluose stengiamasi perteikti žmogaus būsenas, dvasinį pasaulį, išryškinti ligonio vienatvę, bejėgiškumą, egzistencijos trapumą. Taip pat neaišku, ar vaizduojamas žmogus išsikapstys iš fizinio ir dvasinio skausmo ir su naujomis jėgomis pakils į gyvenimą, ar panirs į ilgą kančią, kuri galiausiai baigsis mirtimi. M. T. Rožanskaitės kūryba yra psichologiškai sunki. Ji nebijojo tirti savo skaudulius, galėjo išbūti šalia operuojamo, tvarstomo ar visai apleisto mirčiai žmogaus. Ji analizavo kenčiančius ir atstumtus žmones, jų erdves. Jos darbuose nėra lavonų, tik tuščios lovos, apklotai. „*Ne kaltė, ne gailėstis, o drąsa matyti čia*

---

⁴⁶ D. Habdankaitė. Menų faktūra. *Absurdo logika, arba ieškant nepamesto*. [interaktyvus] 2013 01 06 [žiūrėta 2013 12 10] Prieiga per internetą: <http://www.menufaktura.lt/?m=1025&s=60853#gsc.tab=0>

svarbiausia. Gal net stiprybė ir išmintis. Laisvė.“⁴⁷ – teigia meno kritikė M. Krikštopaitytė. Buvusi tremtinė savo kūryba išsiskyrė iš kitų kuriančių Lietuvos menininkų. M. T. Rožanskaitė apie santyki su savo kūryba sako: „Aš prisirišu prie savo darbo - man tiesiog malonu su juo būti. Tai mano pašnekovas, kuriam galiu visiškai atsiverti. Ir dabar, tapydama klostes (kurios jau sustingo į metalą) aš paslepiu jose visą savo skausmą, nesėkmes, kurių negaliu išsakyti. Man kūryba yra slėptuvė (...). Savo dirbtuvėje jaučiuosi visiškai saugi.“⁴⁸ M. T. Rožanskaitės darbuose žmogus nors ir kenčia, tačiau jis nerodomas kaip niekingas padaras, pūliuojanti mėsa, kaip tapytojo Š. Saukos kūryboje. Taigi M. T. Rožanskaitė buvo visiškai nuoširdi kurdama ir taip pat gilinosi į jai aktualiausias būsenas, išgyvenimus, kuriuos perteikė tapyboje, asambliazuose, instaliacijose (Priedai, 58p.).

Ispanų tapytojas M. G. Corominas (Montserrat Gudiol Corominas) gimęs 1933 m. savo kūriniuose atskleidžia subtilius žmonių tarpusavio ryšius, būsenas, jausmus, išgyvenimus. Jo darbuose detalių ypač mažai, vyrauja iškalbingos erdvės, o žmogus dažnai vaizduojamas tik dalimis; iš fono išnyra galva, rankos (Priedai, 59-61p.).

Austrų – airių menininkas, tapytojas, fotografas, instaliacijų ir perfomancų kūrėjas G. Helnweinas (Gottfried Helnwein) savo kūryboje vaizduoja žmogaus būklę (Priedai, 56-57p.). Nors autorių traukia portretai, jo kūryboje dominuoja sužeisto vaiko atvaizdai, randuotų fiziškai ir dvasiškai. G Helnweino kūryboje vaikas yra nekaltumo simbolis, tačiau iš jo paveikslų matome, kad ir nekaltumas išduotas šiuolaikiniame pasaulyje. Piktos jėgos, seksualinis išnaudojimas, grobuoniška įtaka. Helnwein kūryba emociškai ir intelektualiai pateikia svarbiausius, kartais prieštarigus pranešimai mūsų visuomenėje. „Kūrinys žmogui turi sukurti emocinį poveikį, net jei žiūrovas neturi išsilavinimo apie meną.“⁴⁹ - teigia Helnweinas ir pabrėžia, kad, „kritikų ir teoretikų mintys mene yra pervertinamos. Tikras menas yra akivaizdus. Toks menas yra intensyvus, sudėtingas, žavus, įdomus ir jaudinantis. Jis turi kokybę ir magiją, kurios negalima paaiškinti. Menas yra ne logika ir jei jus norite jį patirti, jūsų protas ir racionalus mąstymas nepadės. Menas yra kažkas dvasinio, ką jus galite suvokti per savo jausmus, širdį ir sielą.“⁵⁰

---

⁴⁷ M. Krikštopaitytė. *Prasmė triumfuoja prieš beprasmybę*. [interaktyvus]. Nr. 16 (1030), 2013-04-19 [žiūrėta 2013-11-21] <http://www.7md.lt/daile/2013-04-19/Prasme-triumfuoja-pries-beprasmybe>

⁴⁸ Kreivytė L. *Kūryba - mano slėptuvė*. [interaktyvus] [žiūrėta 2013-11-21] http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20110307030324/http://www.culture.lt/7md/?leid_id=638

⁴⁹ Vikipedija. *Gottfried Helnwein*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-11-20] http://en.wikipedia.org/wiki/Gottfried_Helnwein

⁵⁰ Vikipedija. *Gottfried Helnwein*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-11-20] http://en.wikipedia.org/wiki/Gottfried_Helnwein

II KŪRYBINIŲ DARBŲ REALIZAVIMAS

2.1 Darbo temos, idėjos paieškos

Prie magistrinio darbo eita nuosekliai, palaipsniui. Nuolat bakalauro ir magistro studijų metu gvildinama tema ir ieškojimai seka link žmogaus prigimties esmės, žmogaus gyvenimo tikslo ir jo vidinių išgyvenimų temos. Sąlyginai atmestos paviršutiniškos buitiškos problemos, o stengiasi ugdyti filosofinį požiūrį, žvelgti giliau.

Jau dailės (grafikos) bakalauro studijose gvildinau vidinius žmogaus išgyvenimus ir santykį su aplinka. Tai perteikiau studijinėse fotografijose atsiskaitomajame darbe. Jos nusako tam tikras vidines, dvasines žmogaus būsenas sukurtame mite apie santykį su gamta ir savimi. Fotografijos buvo perteikiamos sakraliai, leidžiant susimąstyti kiekvienam individualiai ir pajusti tiek, kiek kiekvienas sugeba įžvelgti.

Magistrantūros kursiniuose darbuose reikėjo pereiti prie tapybos plastikos ir atskleisti savo mintis tapybiškai. Nelengvas uždavinys yra atrasti savąjį braižą, potėpį, vaizdavimo būdą ir objektą. Visada jaudinusi ir žavėjusi žmogaus kaip įvairiapusiško individo nagrinėjimo tema palietė ir tapyboje. Nuo pat magistrantūros studijų pradžios stengiausi surasti savo žmogaus vaizdavimo plastiką. Žavėjausi įvairiais klasikiniiais ir moderniais tapytojais, kopijavau lietuvių tapytojo A. Gudaičio darbus (31p.). Šią kopiją buvo ypač smagu tapyti, nes aiškiai žinojau, koks turi būti galutinis rezultatas. Todėl visa dėmesį galėjau skirti potėpio konstravimui ir spalvinių dėmių ieškojimui. Tapant darbą ypač smagu buvo pasižaisti dideliais, ažūriniais potėpiais. Dirbant ranka pralaisvėjo ir ši praktika buvo puiki mokymosi priemonė. Tapyboje naudojau įvairius formatus, eksperimentavau su spalvomis, tapymo stiliumi. Kaskart su nauja idėja stengiausi perteikti įtaigų ir laisvą potėpį, spalvų kaitą žmogaus vaizdavime.

Magistrantūros studijų metu tapyboje ieškojau „savojo herojaus“. Bandžiau tapyti svetimus, nepažįstamus jaunos ir senus žmones, taip pat artimus savo šeimos narius manydama, jog

į pastarųjų tapymą labiau įsijausiu, tačiau visada kažko trūko. Galbūt mano pačios nusiteikimo ir „užsikabinimo“ dirbti būtent tokia tematika.

Tapydamas ar kitaip kurdamas autorius daugiau ar mažiau perteikia savo dabartinės būsenas, savijautą, išgyvenimus ir filosofiją. Tą galima pastebėti ir iš asmeninės patirties. Visada norįsi kurti ir atskleisti tai, kas yra opiausia, problematiškiausia ir aktualiausia. Mano darbas „Melancholija“ yra nutapytas prieš diagnozuojant onkologinę ligą. Matoma sunki vidinė būsena, nežinomybė, šaltis ir abejingumas aplinkai. Žiūrovui nerodomas net veidas, žvilgsnis nukreiptas į sieną, kuri metaforiškai perteikia buvimą „aklavietėje“, vidinę tuštumą ir nežinomybę. Po ilgesnio laikotarpio (akademinių atostogų) žvelgdama į šį kūrinį pastebiu ypač aiškia tos akimirkos būseną, nors kūrybos procese darbas vyko daugiau inertiškai, o ne norint kažką specialiai pasakyti, atskleisti. Tai, matyt, kūryboje vyksta savaime.

Nuosekliai gilinantis ir analizuojant kitų autorių darbus taip pat pastebimas glaudus, ryšys tarp vidinės savijautos ir kūrybos. Pavyzdžiui, žiūrint Pablo Picasso kūrinius aiškiai galima jo kūryboje atskirti „Mėlyną periodą“, „Rožinį periodą“, „Kubistinį periodą“ ir vėlesnius darbus. Manoma, jog tam didelę įtaką turėjo asmeniniai meilės santykiai.

Pablo Picasso Mėlynasis Laikotarpis buvo tarp 1901 – 1904 m. Šis laikotarpis buvo melancholijos ir atsistatymo laikas dėl Carlos Casagemas, jo artimo draugo nusizudymo. Ši trauma paskatino jį piešti labai sentimentalius paveikslus, kurie sudaro jo mėlynojo laikotarpio seriją. Taigi vėl aiškiai pastebime glaudų ryši tarp gyvenimo įvykių ir kūrybos. Gilinantis į dailininko darbus

K. Adomaitytė . *Keliautojas*.
Aliejus, drobė.

Kopija pgl. A. Gudaitį.
Aliejus, drobė. 130x170.

K. Adomaitytė. *Melancholija*.
Aliejus, kartonas.

netikėtai radau kūrinį „Nuogas žmogus“ (Priedai, 64p.), kuris yra vizualiai artimas mano darbui „Melancholija“. Panašus koloritas, nuotaika, šiek tiek tapymo maniera. Tad apibendrinus galima būtų sakyti, kad net panašios būsenos skatina tapyti panašius darbus neatsižvelgiant į laikmetį.

Besidomint kaip moters aktus vaizduoja kiti menininkai buvo pastebėta, jog visur vyrauja buitinis stilius. Dažniausiai moteris tapoma ant lovos, krėslė, kambario interjere, paplūdimyje (Amedeo Modigliani, Moise Kisling,) jos dažniausiai vaizduojamos drąsiai, atviromis pozomis, tačiau galima rasti ir susigūžusių, į kamuoliuką susirietusių aktų pvz. Victor Pasmore (Priedai, 62p.) taip pat yra lesbiečių aktų (Larry Vincent Garrison (1923 – 2007) „Dvi nuogos sėdinčios ponios“) ar tiesiog nuogų moterų įvairiomis kompozicijomis (Mikhail Fedorovich Larionov, 1881-1964 „Trys nuogos moterys besimaudančios su rože“, 1904) ir kitos nuogų moterų ir vyrų kompozicijos, kurias tapė Ernest Ludwig Kirchner „Trys nuogaliai“, „Moterų žengiančių į jūrą aktai“, „Stovintys aktai prie vėryklės“, „Trys nuogos moterys ir sėdintis vyras“ ir kiti menininkai. Dažniausiai tapomos moterys yra idealių formų (priklausant nuo to laikotarpio moters idealų), tapoma tam laikotarpiui būdinga maniera, meniniu stiliumi. Galima rasti menininkų, kurie moters neįkomponuoja į jokią erdvę, kaip E. Schiele, o tiesiog žaidžia kūno figūra, kontūrais, formomis. Tačiau vis dėlto dažniausiai menininkų vaizduojamose darbuose pirmame plane vyrauja kūniškumas.

Galiausiai dar kartą apmąščius kokią „objektą“ pasirinkti magistro darbui nusprendžiau gilintis į tai – kas geriausiai pažįstama, ką galiu stipriai išjausti. Kas man pačiai, kaip autorei yra aktualu, opu ir įdomu. Tad pasirinkau savo asmenybę sakraliam ir psichologiniui vaizdavimui, ieškojimams.

Antrąjį magistrantūros semestrą tapiau savo būsenas po onkologines ligos, kurią teko išgyventi per akademines atostogas. Tokiu laikotarpiu ypač sustiprėja gyvenimo prasmės paieškos. Skaičiau daug įvairių knygų nuo ląstelės sandaros, žmogaus anatomijos iki psichologinės, krikščioniškos, filosofinės literatūros. Visi metai buvo skirti intensyviai ėjimui į save. Todėl grįžusi studijuoti dar jaučiausi šiame stipriame sraute, kuris skatino ir toliau gilintis į savo vidų. Taigi pradėjau tapyti etiudus su pozomis ir nuotaikomis, kurias pati patyriau. Pirmiausiai padariau keletą fotosesijų. Pati buvau modelis, nors pozuodama ne tik išgyvenau vienokią ar kitokią nuotaiką, tačiau dar aiškiai įsivaizdavau, kaip šis kadras, koku rakursu turėtų būti nufotografuotas

Etiudai

Etiudai buvo tapomi ant kartono aliejiniais dažais laisvai, daugiau analizuojant kompoziciją, mąstant apie koloritą. Specialiai tapyboje nenaudojau tamsių spalvų, nes norėjau sukelti ne tamsią ir bauginančią nuotaiką, o priešingai – šviesią ir teigiamą.

Pradžioje etiuduose eksperimentavau ir bandžiau sukurti uždaros erdvės, patalpos įspūdį. Bandžiau formuoti kompoziciją su plytelių užuominomis, tačiau šis variantas man nepasiteisino ir kituose darbuose jo nenaudojau.

Dar kartą iš dabartinės situacijos permaščius buvusias būsenas ir išgyvenimus onkologinės ligos metu prisiminiau mano manymu labai gražiai mano mintis perteikiančią lotynišką Senekos posakį „Per aspera ad astra“ („Per kančias į žvaigždes“). Tai buvo galutinių apmąstymų išvada ir darbus pavadinau „PER ASPERA...“, nes darbuose vyravo pirmasis vidinės transformacijos laikotarpis – kančia, liga. Kai kuriuos etiudus perkėliau ant 170x130 drobių (35-36p.).

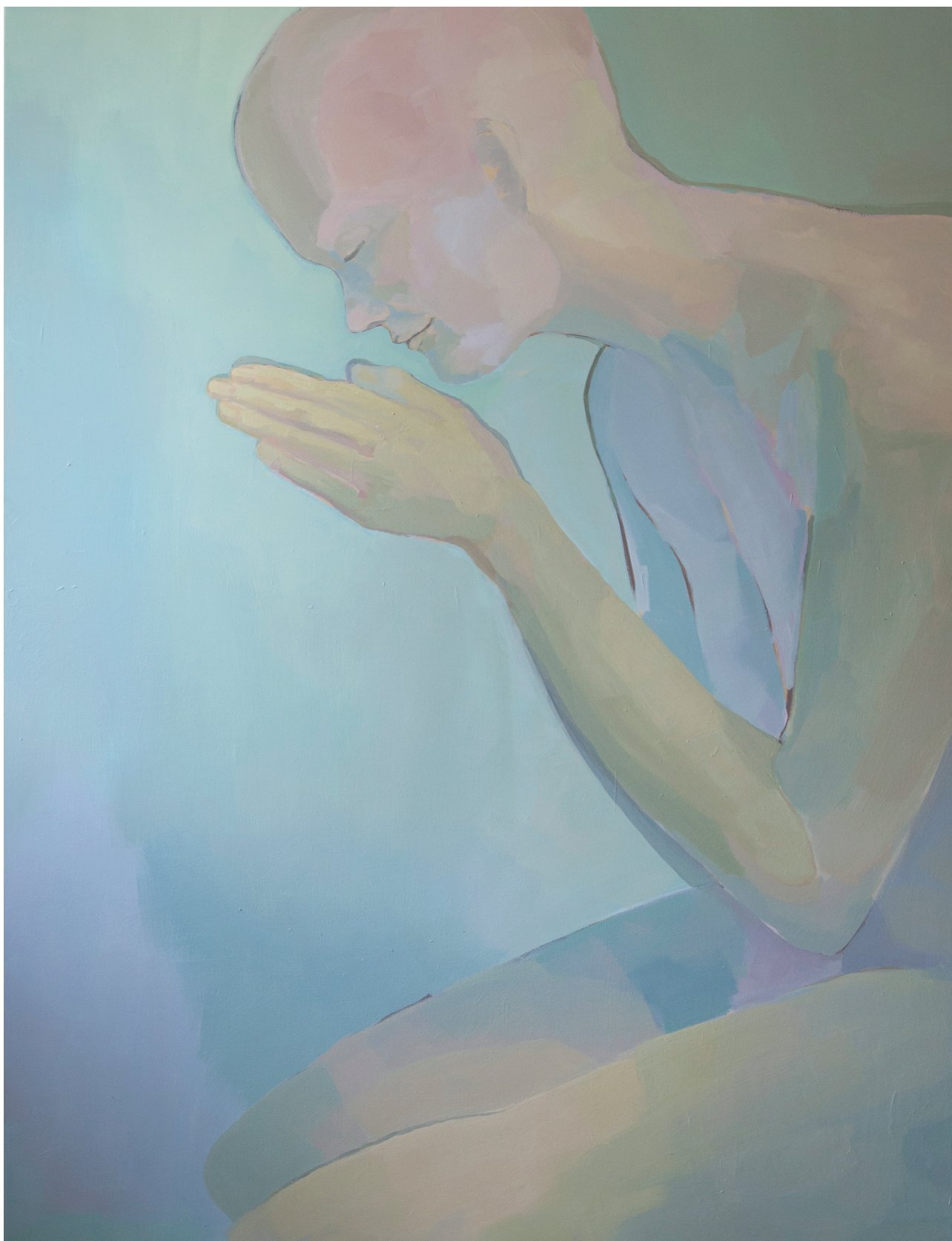

„PER ASPERA...I“ aliejus, drobė, 170x130, 2013m.

„PER ASPERA...I“ aliejus, drobė, 170x130, 2013m.

2.2 Darbo eiga

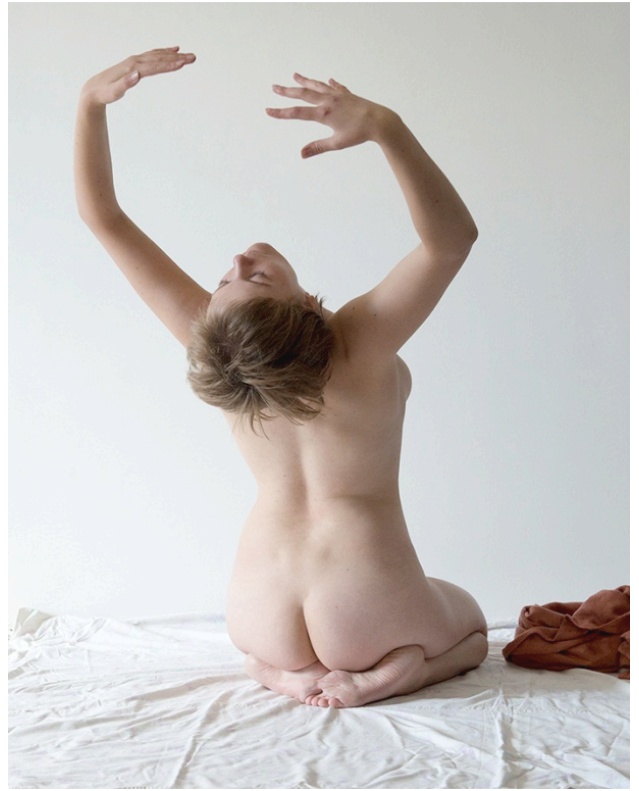
(Kompoziciniai, spalviniai ieškojimai, technologiniai bandymai)

Nusprendusi tapyboje vaizduoti save, stengiausi perteikti tinkamas nuotaikas fotografijose, kurios būtų pagalbiniė priemonė tapybai. Pirmas uždavinys buvo tai, jog į fotografiją reikėjo pažvelgti tapybiškai. Pradėjau dar atidžiau sekti figūros formas, nuotaiką, šešėlius ir mąstyti, kaip kadras atrodytų nutapytas, po kiekvieno nufotografuoto varianto peržiūrėdavau rezultatą ir jį pataisius perfotografuodavau dar kartą. Visos nuotraukos darytos prie dienos apšvietimo (apsiniaukusio oro, kuris švelniai išskaido saulės spindulius į subtilius pustonius) be jokio papildomo šviesos šaltinio siekiant natūralaus kūno apšvietimo ir išlaikyti teisingą šviesos – šešėlio santykį.

Iš pradžių fotografavome įvairias kūno kompozicijas, kurios būtų pakankamai santūrios erotine prasme ir įtaigios psichologiniškai, emociškai. Nenorėta perteikti skausmingų, kenčiančių būsenų, bet stengtasi subtiliai leisti žiūrovui pajauti išgyvenimus, susitaikymą ir netgi džiaugsmą, viltį. Turėčiau pastebėti, kad rasti tokį kadra, buvo išties sunku. Moters figūra labai greitai vienais rakursais tampa pernelyg erotiška, kitais – per daug susigūžusi ir kenčianti. Ieškant „aukso vidurio“, teko ilgai eksperimentuoti ir pergaltoti vis naujus variantus. Iš pradžių kūno kompozicijas ir būsenas bandžiau perteikti ant žemės baltame fone, kuris tapyboje įgautų norimą koloritą priderintą prie nuotraukos. Į figūras bandyta pažvelgti įvairiais rakursais, pvz. 38p. viršuje matome dvi fotografijas, kurias pabandyta pasukti į įvairias puses.

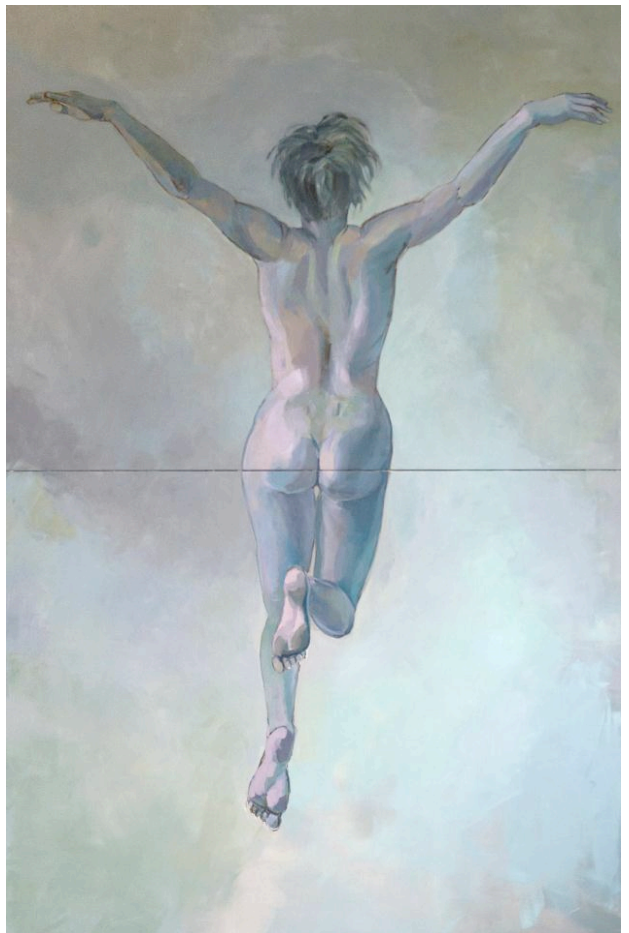
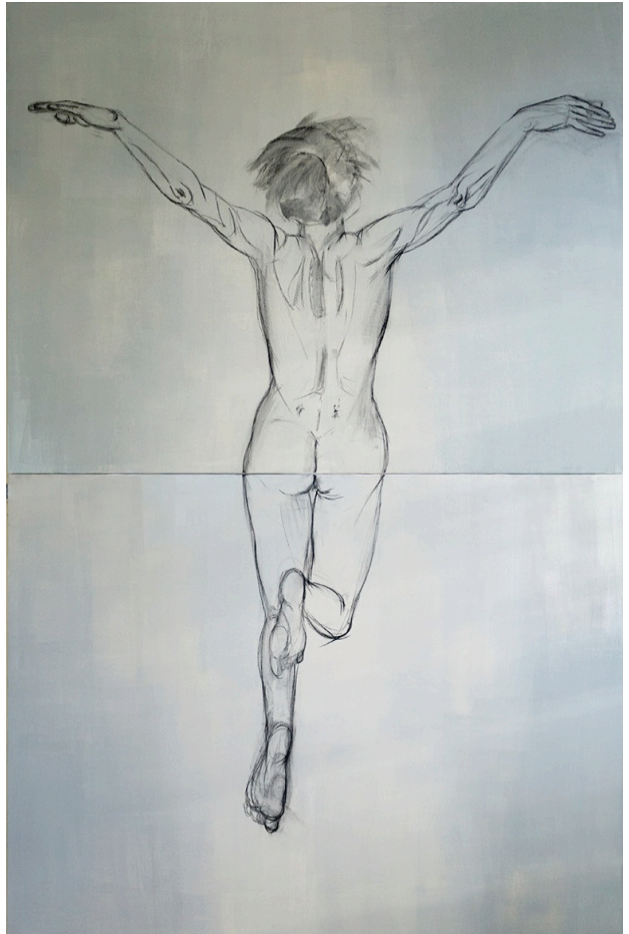

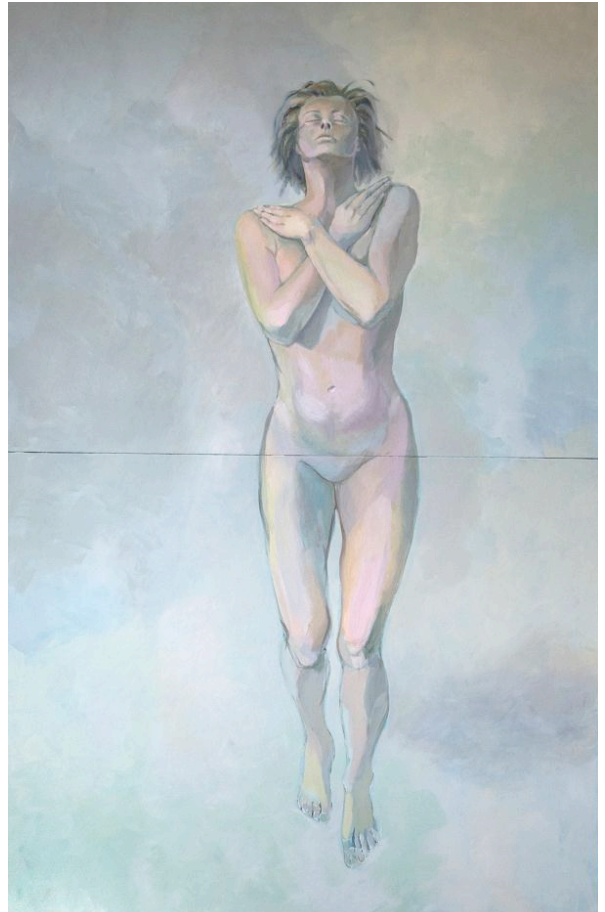
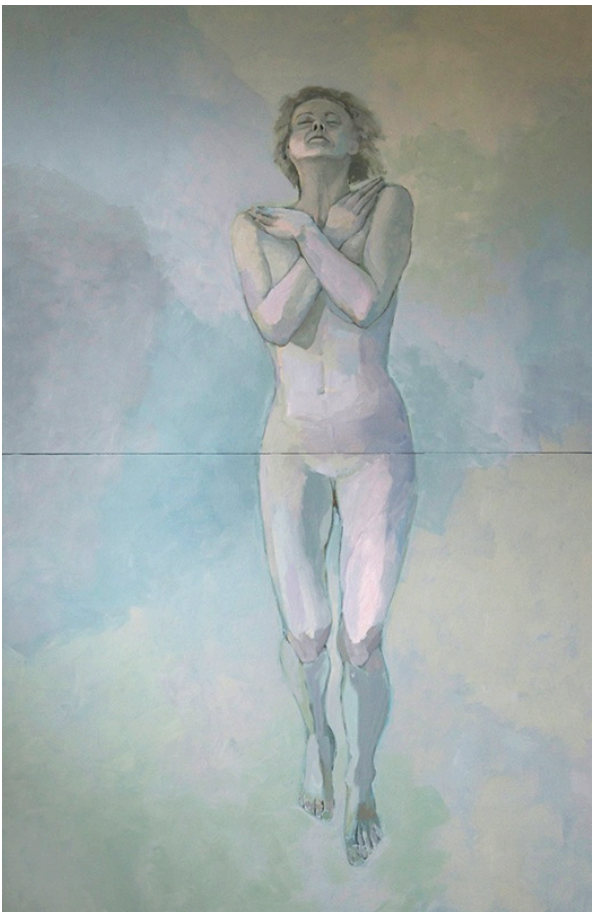

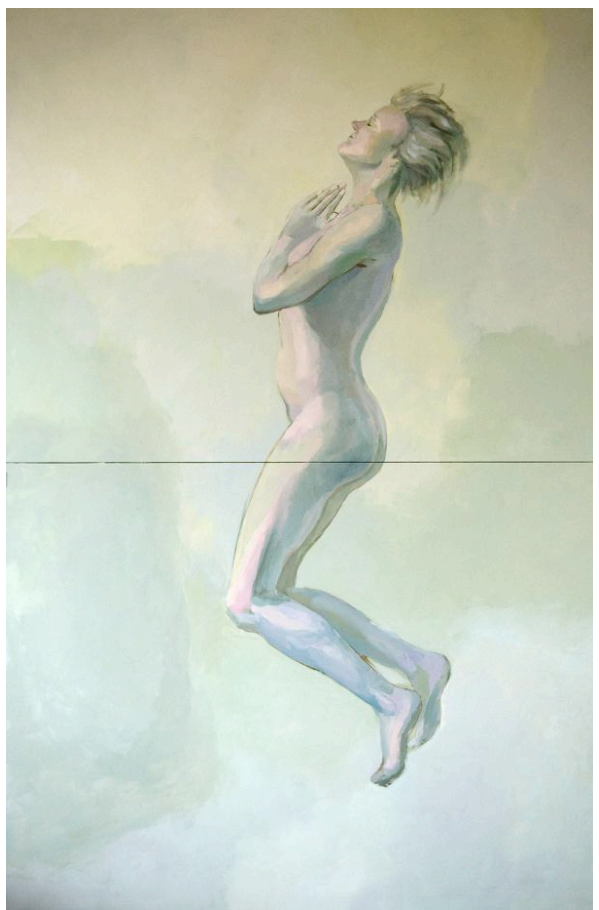

„...AD ASTRA I“ (fragmentas). Aliejus, drobė. 2013m.

„...AD ASTRA II“ (fragmentas). Aliejus, drobė. 2013m.

III Kolekcijos „...AD ASTRA“ analizė

Darbų ciklas „...AD ASTRA“ buvo tapomas aliejumi ant 260x170 drobių. Iš pradžių drobes pasidengiau spalvomis, kurios turėjo vyrauti tuose darbuose. Po to persikėliau figūros piešini ant drobių. Dar kartą peržiūrėjau kompoziciją ir piešiniui stengiausi perteikti kuo daugiau tikroviškumo, studijavau anatomiją, kad figūros piešinys būtų kuo gyvesnis ir tikresnis. Po to pradėjau tapyti fonus ir figūras. Darbus stengiausi atlikti nuosekliai, žiūrint į visumą. Ne iš karto pavyko suformuoti tinkamą koloritą. Svarbu buvo, jog fonas neužgožtų figūros ir ją subtiliai papildytų. Visa eiga matosi 41, 43, 44 p.

Cikle „...AD ASTRA“ kalbama ne tiek apie žmogaus kūną, kiek apie vidines būsenas. Fizinis kūnas yra tik dalis mūsų esybės, svarbiausia yra tai, kas yra mumyse, kokie jausmai, išgyvenimai. Ciklu norėta perteikti žmogaus gyvenimo būsenas, savęs ieškojimą, transcendencinį kelia.

Senekos lotyniškas posakis „PER ASPERA AD ASTRA“ („Per kančias į žvaigždes“), kuriuo pasiremta kuriant kolekcijos koncepciją, apibūdina „sėkmingos“ kančios kelią. Tai, kas mūsų nepalaužia – suteikia dar daugiau stiprybės ir naujų jėgų. Pavadinime minima posakio pabaiga „... AD ASTRA“ („...į žvaigždes“), kuri pačiam žiūrovui palieka teisę spręsti darbų ir autoriaus mąstymo (įvykių) priešistorę, numatyti esamas būsenas vaizduojamas cikle ir susidaryti savo požiūrį ir viziją autoriaus nurodyta kryptimi.

Kančia ir sunkumai gali tapti pamoka, formuojanti naują šviesesnę, dvasingesnę, optimistiškesnę požiūrį į gyvenimą. Taigi, nėra nieko absoliučiai blogo, ir nieko absoliučiai gero. Viskas vyksta individualiai kiekviename mūsų – kaip mes priimame tą patį reiškinį ir išgyvenimą. Šiuo atveju liga yra lemtingas momentas žmogaus gyvenime, kulminacija, kuri buvo persilaužimas ir sugrįžimas į šviesią, džiugią ir dvasingą kasdienę būtį. Viename iš paveikslų regime maldai sudėtas rankas, kurios išreiškia dialogą su Dievu, o rami veido išraiška suteikia užuominą į šviesią vidinę būseną. Žmogus, išgyvenęs kritinį periodą ir po tam tikrų apmąstymų bei tyrinėjimų, transformuoja savo asmenybę.

Į darbus galima žiūrėti dvejopai:

- Kaip į konkrečius žmogaus išgyvenimus ir potyrius;
- Kaip į bendrą, nesuasmeninto individo vidinį pasaulį.

Cikle didžiausias dėmesys skiriamas žmogui. Nuogas kūnas atskleidžia apnuogintos sielos metaforą. Per perteiktas pozas matoma, jog žmogus yra trapioje, dvasingoje būsenoje. Darbuose nematyti akių, tiesaus žvilgsnio į žiūrovą. Akys – tai mūsų dialogas su išoriniu pasauliu, su tuo, kas mus supa. Šiame cikle jos užmerktos ir dėmesys sutelktas į ne tai, kas išorėje, o tai, kas viduje. Leonardas da Vinci aukščiausiu pojūčiu laikė regėjimą ir yra pasakęs, kad „akis aprėpia viso pasaulio grožį“, tad gal galima sakyti, jog vidinis regėjimas aprėpia visą sielos grožį?

Ką reiškia šuolis? Pašokusi figūra tarsi leidžia suprasti, jog nebepriklauso žemės traukai, jog yra tokioje būsenoje, kai pereina į kitą, dangaus sferą, o dangus simbolizuoja aktyvią kuriančiąją galią, gerovės ir gyvybės šaltinį. Tai dievų, dieviškų būtybių, gerųjų dvasių, angelų, šventųjų ir po mirties patekusių išganytų sielų buveinė, rojus.

Ciklo „...AD ASTRA“ koloritas

Spalvos mūsų gyvenime atlieka svarbią reikšmę. Jos veikia emocinę nuotaiką, žavi, užvaldo, sukelia džiaugsmą, liūdesį, estetinius jausmus, ugdo grožio sampratą. Jos kinta su kiekvienu niuansu, ypač dėl apšvietimo įtakos. Tapybos cikle „...AD ASTRA“ spalvos yra pastelinės, gana neryškios, švelnios, harmoningai papildančios viena kitą. Visuose darbuose vyrauja šviesus koloritas.

Ciklo pagrindinis veikėjas – nuoga moteris. Paveiksluose nėra materialinės svarbos primenančių dalykų, nėra rūbų, kas pridengtų kūną ir suformuotų vienokį ar kitokį įvaizdį. Žmogus yra toks, kokį sutvėrė Dievas.

Ciklo „...AD ASTRA I“ kūrinys

Pirmajame darbe vaizduojama tolstanti figūra, atrodo jog ji pašokusi ore arba vos liesdama žemę kažkur lengvai skrieja. Rankos grakščiai iškeltos aukštyn primena paukščio sparnus. Taip susidaro iliuzija, tarsi figūra būtų pasiruošusi ir jau įsibėgėjanti kilti, skristi. Ji atgrėžusi žiūrovui nugarą, metaforiškai atskleidžiant, jog visa praeitis lieka praeityje, o vaizduojamas žmogus kūrinyje pasirengęs ir net veržiasi bėgti, skrieti į ateitį ir drąsiai sutikti tai, kas laukia. Šiame darbe vyraujantis pilkas koloritas. Ateityje gali visko pasitaikyti, „pilku“ ir šviesių dienų, tačiau vaizduojamas žmogus su noru ir džiaugsmu pasiruošęs sutikti ateitį.

Ciklo „...AD ASTRA II“ kūrinys

Antrasis kūrinys išsiskiria šaltesniu melsvu koloritu. Kalbant apie figūros pozą, pirmiausiai į akis krenta ant krūtinės sudėtos rankos. Žiūrovo žvilgsniui judant nuo kairės paveikslo pusės į dešinę, rankos atsiduria pačiame centre, ties krūtinės sritimi ir širdimi. Jos sudaro įžambųjį kryžiaus ženklą, kuris baltų mitologijoje apibūdinamas susiejant kone visą visatos esmę. Kaip viso pasaulio simbolis kryžius negali nesisukti, nes ir pasaulis (Visata) visą laiką kinta ir juda. „*Visa Visata yra dinamiška, sūkurio struktūra*“⁵¹. Jei kas nors žemėje ar kosmose sustoja, tai liaujasi egzistavę. Atgimimas galimas tik atsinaujinant. Todėl ciklo „...AD ASTRA II“ darbe kryžiaus dinamika simbolizuoja – kūrybinės jėgas, gyvybę, šį pasaulį ir būtį, visa jo daugiapusiškumą ir ciklišką kartojimąsi. Kai kryžius statiškas, pasaulis susitraukia link centro, tarsi apmiršta. Knygoje „Baltų raštai ir ženklai“ Valdis Celms rašo: „... *judėjimas (rotacija) atsinaujina, tai trumpalaikė statiškoji kryžiaus padėtis prilygsta šuoliui per bedugnę.*“ Šį šuolį galime išvelgti ir paveiksle. Figūra yra pakilusi ore, kojos tarsi subtiliame šuolyje. Šis šuolis nėra materialus, tai daugiau dvasinis ir vidinis šuolis iš vienos būsenos į kitą „PER ASTPERA AD ASTRA“. Iš patirtų kančių į dvasinį džiaugsmą ir aukštybes (žvaigždes). Judančio kryžiaus ženklas siejamas su išlaisvinta energija, gyvybinėmis galiomis, kūrybine būsena, raida ir harmonija. Taigi, kai žmogaus nebevaržo vidinės kančios, jis gali laisvai, laimingai gyventi, kurti ir skleisti šviesius, džiugius jausmus.

---

⁵¹ V. Celms. *Baltų raštai ir ženklai*. Mintis, 2010. 120p.

Ciklo „... AD ASTRA III“ kūrinys

Trečiajame darbe vaizduojama moters figūra šuolyje ir atsisukusi į kairę pusę. Rankos sudėtos maldai. Tikintieji sudėtas rankas laiko meldžiantis tiek Šv. Mišiose, tiek ir kitose liturginėse apeigose. Tai simbolizuoja dvasios pakylėjimą į Dievą, atsidavimą Jam. Tai ženklas savęs paaukojimo Dievo valiai: pagarbos, susikaupimo ir dėmesio gestas. Teologas R. J. Foster rašo, jog „*melstis, vadinasi keistis. Malda yra pagrindinis būdas, kaip mus keičia Dievas.*“⁵². Dvasingiems žmonėms malda buvo ir yra jų gyvenimo būdas. Meldžiantis nėra vietos neapsisprendimui, dvejonėms. „*Jei pasiliksite manyje ir mano žodžiai pasiliks jumyse, jūs prašysite, ko tik norėsite, ir bus jums suteikta*“⁵³. Cikle „... AD ASTRA“ iš vaizduojamo žmogaus išraiškos ir judesio pastebima džiaugsminga, bet kartu ir susikaupusi nuotaika. Jis tiki, kad gaus to, ko meldžia, „gyvena“ maldoje, šioje būsenoje. Figūra pašokusi ir yra „dangaus“ sferoje taip atsikleisdama visišką savo pasitikėjimą ir tikėjimą Dievu, aukštesniąja jėga. Ji neabejoja, nesivaržo ir nesidrovi. Nesėdi susirietusi kamputyje ir nėra apimta nevilties. Ši vaizduojama moteris yra visiškai atsidavusi, „apnuoginusi“ savo sielą ir į Dievą kreipiasi tyra, vaikišką širdimi.

III kūrinyje vyrauja žalsvas koloritas, nors matome ir daug papildomų spalvų bei pustonų. Ši žalsva erdvė apgaubia žmogų įnešdama jį į harmoningą pasaulį, kuris gydo sielą ir kūną, skatina vidinį augimą.

Pirmame ir antrame darbe jaučiamas sustabdytas kvėpavimas, tai yra laikas tarp įkvėpimo ir iškvėpimo. Šokdami į viršų natūraliai įkvepiame, o nusileidę iškvepiame. Įkvėpimas – tai simbolinė kažko pradžia, jis padeda susikoncentruoti. Tuo laiku, kai esame aukščiausiam pakilimo taške, yra laikas tarp įkvėpimo ir iškvėpimo. Kadangi cikle „...AD ASTRA“ figūra yra šuolyje, tai iškvėpti dar nespėjo, yra tik pradžia – įkvėpimas. Nėra nė vienos religijos, kurioje nebūtų paliečiamas kvėpavimas. Netgi krikščionybėje sakoma, kad bet koks kvėpavimas šlovina Viešpatį.

Taigi visi trys darbai pasakoja apie nesuasmenintą žmogų ir jo vidinius išgyvenimus, siekius, būsenas. Pirmame darbe žmogus skrieja į ateitį lengvai ir džiaugsmingai. Antrame - figūra atsisukusi priekiu yra susikoncentravusi savyje - tai perteikia ant krūtinės sukryžiuotos rankos ir

---

⁵² Foster R. J. *Dvasinės pratybos*. 2007, 31p.

⁵³ Biblija. *Naujasis Testamentas*. Lietuvos biblijos draugija, 2009. Jn 15.7

užmerktos akys. Pakelta galva į viršų - alegorija į dvasinį, aukštesnįjį pasaulį. Trečiajame darbe atskleidžiamas pamaldumas, tikėjimas.

Tapybos darbuose fonas formuojamas iš aiškesnių spalvinių dėmių ir jas papildančių pustonių. Erdvė yra neapibrėžta tik nujaučiama. Figūra tarsi įsilieja į ją ir yra paskendusį vidiniame pasaulyje. Darbuose vaizduojamos figūros pozos perteikia skirtingas, dvasines, vidines būsenas. Krikščioniškos, dvasingo žmogaus užuominos: delnai sudėti maldai, užmerktos akys, rodo gilų tikėjimą ir atsidavimą Dievui. Krikščionybė per daugelį amžių pripratino būti paguostiems, teikia viltį. Jei ne šiam gyvenimui, tai bent tam, kuris bus po jo. Todėl kūriniai nėra visiškai įsmeninti, į juos galima žvelgti kaip į įvairias individo būsenas, išgyvenimus. Įvairios priežastys gali įtakoti tokį žmogaus vaizdavimo būdą, tad kiekvienas gali įžvelgti tai, kas jam artima.

Paveikslai neapkrauti siužetu ar objektais. Darbuose kuriamos panašios, tačiau ir skirtingos nuotaikos, būsenos. Kūnas perteikiamas tik kaip dalis mūsų esmės. Taigi ciklą „...AD ASTRA“ galima pavadinti meditatyviu.

IŠVADOS

Tapybos darbų ciklas „...AD ASTRA“ buvo kuriamas nuosekliai plėtojant pasirinktą koncepciją. Analizuojami literatūriniai ir vizualiniai šaltiniai papildė ir praplėtė mąstymo lauką. Turėjau galimybę išnagrinėti teiginius apie kančios fenomeną krikščioniškame pasaulyje taip pat ir filosofiniais, egzistenciniais, socialiniais aspektais. Darbe analizuojamas asmens tapatumas ir tapatumo ieškojimas, egzistencinės kančios, dvasinės ramybės ir laimės, žmogaus esmės temos. Nagrinėjamas klausimas – „kas aš esu?“ bei „kodėl ir kaip turiu išgyventi man skirtą likimą?“. Teorinis ir vizualus darbai yra glaudžiai susiję ir papildantys vienas kitą. Taip pat analizavau kitų menininkų darbus, kuriant šiomis temomis, kurie leido plačiau pažvelgti į mano magistriniame darbe nagrinėjamas temas.

Mano darbo tematika yra aktuali XXI amžiuje postmodernistinės visuomenės įsigalėjimo laikotarpiu, kur sparčiai kinta visuomenės prioritetai, vertybės, o noras tobulėti siekiant vidinio augimo darosi neaktualus, antraeilis ar iš viso užmirštas. Kolekcija „...AD ASTRA“ skatina susimąstyti apie individo vidinę jauseną ir tapatumo transformaciją. Žiūrovas perkeliamas iš dabartinės materialistinės erdvės į būties apmąstymus, gilią savęs pažinimo kryžkelę. Vaizduojamas žmogus kolekciijoje „...AD ASTRA“ yra veržlus, siekia dvasinio augimo, drąsiai išgyvena jam duotą likimą ir yra pasiruošęs vidinei transformacijai. Magistro darbe kalbama apie vidinio – dvasinio gyvenimo reikšmę. Vizualiai suvokiami veržlumas, gyvenimo vertės suvokimas, jaučiami viduje esančių minčių ir jausmų išgyvenimai.

Ciklo „...AD ASTRA“ kompozicijose naudojamas figūrų vaizdavimas perteikia norimą nuotaiką, būseną. Erdvės ir figūros santykis padeda perteikti norimą idėją. Ciklo darbai neperkrauti, mediatyviniai. Kurdamą kolekciją, sistemingai realizavau iškeltą tikslą ir uždavinius. Savo formuluojamą koncepciją stengiausi kiek įmanoma įtaigiau perteikti tapybinėmis priemonėmis. Pasirinkta tapybinė plastika, manau, pasiteisino. Kūrybos eigoje patirti išgyvenimai praturtino visapusiškai. Domėdamasi literatūra ir nagrinėdama kitų menininkų darbus, gilinau savo žinias, išmokau iškelti tikslus ir uždavinius, analizuoti savo tapybos darbus. Pasirinktas darbų formatas pasiteisino. Kūrybinio darbo metu atrasti nauji idėjiniai, meniniai, technologiniai sprendimai bus mano tolimesnės kūrybos tąsa.

LITERATŪRA

1. AIVANOVAS Omramas Mikaelis. *Minties galios*. Liedykla Prosveta. 1997. ISBN 2-5566-738-0
2. AMONAŠVILIS Šalva. Humanistinės pedagogikos asociacija. *Kosmistinės idėjos pedagoginėje sąmonėje*. [interaktyvus] [žiūrėta 2013 11 25] Prieiga per internetą: <http://www.humanistinepedagogika.lt/š-amonašvilis/iš-š-amonašvilio-straipsnių-pranešimų/kosmistinė-pedagogo-sąmonė/>
3. ANDRIEKUS T. L., O.F.M. “AIDAI” mėnesinis kultūros žurnalas. *Bažnyčia ir menas*. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 05 25] Prieiga per internetą: http://www.aidai.us/index.php?option=com_content&task=view&id=5555&Itemid=380
4. BABICKIENĖ Zofija ir VALATKA Vytis. Lietuvos mokslininkų laikraštis “MOKSLO LIETUVA”. *Kultūrų dialogas: tapatumo problemos*. [interaktyvus] 2012.04.19 [nr. 8] 474 [žiūrėta 2013 05 14] Prieiga per internetą: <http://mokslasplius.lt/mokslo-lietuva/2012/2012/05/kulturu-dialogas-tapatumo-problemos>
5. BENDŽIUS Simonas. LRT radijo laida „Ryto garsai“ per LRT.lt straipsnis portale Balsas.lt. *Oksfordo profesorius: nesąmonė, kad mokslininkai netiki Dievu*. [interaktyvus] 2013.12.29, [žiūrėta 2013 12 29] Prieiga per internetą: <http://www.balsas.lt/naujiena/768863/oksfordo-profesorius-nesamone-kad-mokslininkai-netiki-Diven>
6. *Biblija*. Lietuvos biblijos draugija. 2009. ISBN 978-9986-790-62-4
7. BUTKUS Rūtos šokio teatro spektaklyje „5g vilties“ – D.Charmso „Pasaulis“ ir klasikinė muzika [interaktyvus] 2012-12-19 [žiūrėta 2013 12 10] Prieiga per internetą: <http://www.delfi.lt/pramogos/kultura/rutos-butkus-sokio-teatro-spektaklyje-5g-vilties-dcharmso-pasaulis-ir-klasikine-muzika.d?id=60260593>
8. CELMS Valdis. *Baltų raštai ir ženklai*. Mintis, 2010. ISBN 978-5-01001-9
9. Kun. DOVEIKA Ričardas. XXI amžius. Krikščioniškos minties, kultūros ir visuomenės laikraštis. *Kančios problema* [interaktyvus] 2003-02-14 [žiūrėta 2013 05 25] Prieiga per internetą: http://www.xxiamzius.lt/archyvas/xxiamzius/20030214/vilt_02.html
10. FOSTER Richard J. *Dvasinės pratybos*. Lietuvos krikščioniškas fonas 2007
11. GAIŽUTIS Algirdas. *Menų giminystė*. Kaunas „Šviesa“, 1998. ISBN 5-430-02502-X
12. GELB J. Michael. *Norėčiau mokėti daryti stebuklus. Leonardo da Vinci*. UAB “Jotema”, 2004.

13. GIDDENS Anthony. „*Modernybė ir asmens tapatumas*” Vilnius „Pradai” 2000. ISBN 9986-943-60-4
14. HABDANKAITĖ Daina. Menų faktūra. *Absurdo logika, arba ieškant nepamesto*. [interaktyvus] 2013 01 06 [žiūrėta 2013 12 10] Prieiga per internetą: <http://www.menufaktura.lt/?m=1025&s=60853#gsc.tab=0>
15. JONAITIS Alvydas. *Spalvotyra*. Kauno kolegija, Justino Vienožinskio menu fakultetas, dizaino katedra 2009. ISBN 978-9955-652-38-0
16. KINČINAITIS Virginijus. *INTERPRETACIJOS. Postmodernizmas, vizualinė kultūra, dailė*. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 06 05] Prieiga per internetą: <http://www.siauliugalerija.lt/main.php?id=5&sub=&nr=5>
17. KREIVYTĖ Laima. 7md. *Kūryba - mano slėptuvė*. Pokalbis su dailininke Marija Terese Rožanskaite. [interaktyvus] Mar 7, 2011 [žiūrėta 2013 12 10] Prieiga per internetą: http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20110307030324/http://www.culture.lt/7md/?leid_id=638
18. KRIKŠTOPAITYTĖ Monika. 7md. *Prasmė triumfuoja prieš beprasmybę*. [interaktyvus] NR. 16 (1030), 2013-04-19 [žiūrėta 2013 12 10] Prieiga per internetą: <http://www.7md.lt/daile/2013-04-19/Prasme-triumfuoja-pries-beprasmybe>
19. LAHAYNE Holger. *Žiauriausia mirtis – kryžius ir nukryžiuojimas*. [interaktyvus] 2005-03-26 [žiūrėta 2013 05 25] Prieiga per internetą: <http://klaipeda.diena.lt/dienrastis/priedai/pasaulis/-ziauriausia-mirtis-kryzius-ir-nukryziavimas-110868#ixzz2V0hgtxIs>
20. LEVINAS Emmanuelis. *Apie Dievą, ateinantį į mąstymą*. „Aidai“ 2001 ISBN 9955-445-15-7
21. MENDEIKA Petras. Menų faktūra. *Menininkų gyvenimo koma*. [interaktyvus] 2012 [Nr.] 1 [žiūrėta 2013 04 14] Prieiga per internetą: <http://www.menufaktura.lt/?m=1052&s=64762#gsc.tab=0>
22. RAMOJUS Vladas. Laiškai lietuviams. *Dievas mokslininkų lūpose*. [interaktyvus] 1964-12-11 , [žiūrėta 2013 12 10] Prieiga per internetą: <http://laskailietuviams.lt/index.php/1964m-11-gruodis/2052-dievas-mokslininku-lupose>
23. Picasso Pablo. [interaktyvus] 2012 04 12 [žiūrėta 2013 11 26] Prieiga per internetą: <http://kadiesubbert.edublogs.org>
24. SAUKIENĖ Inga. „*Dalai Lamos laimės receptas Lietuvos žmonėms* [interaktyvus] 2013-09-13 [žiūrėta 2013 12 10] Prieiga per internetą: <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/dalai-lamos-laimes-receptas-lietuvos-zmonems.d?id=62312659>
25. SHENK David W. *Krikščioniškojo kelio staigmenos*. Šiauliai „Jona” 2002 ISBN 9986-401-62-3
26. Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas. Moterų informacijos centras. *Moterys: tapatumo paieškos*. Vilnius „Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas” 1999 ISBN 9986-523-66-4

27. ŠLIOGERIS Arvydas. *Būtis ir pasaulis. Tyliojo gyvenimo fragmentai*. Vilnius „Margi raštai“ 2006. ISBN 9986-09-309-0
28. TAUKINAITYTĖ Rūta. Šiaurės atėnai. *Ligos patalas, mirties patalas* [interaktyvus] 2011-01-31 [žiūrėta 2013 12 10] Prieiga per internetą: http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20110131124333/http://www.culture.lt/satenai/?leid_id=647&kas=straipsnis&st_id=1704
29. TRINKŪNAS Jonas. *Etninės tradicijos chtoniškumas Lietuvių kultūroje*. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 06 05] Prieiga per internetą: <http://archive.minfolit.lt/arch/13501/13684.pdf>
30. VAIČIULIENĖ Aldona. *Asmenybės tapatumo įvertinimas*. Vilnius, 2001 [interaktyvus] [žiūrėta 2013 12 10] Prieiga per internetą: <http://www.yumpu.com/lt/document/view/18815854/asmenybes-tapatumo-ivertinimas-vpu-biblioteka-vilniaus->
31. VILUCKAS Tomas. Katalikų pasaulio leidiniai. *Gyvenimo ženklas* [interaktyvus] 2004 – 2013 [žiūrėta 2013 05 20] Prieiga per internetą: http://www.katalikuleidiniai.lt/index.php?lng=lt&content=pages&page_id=85
32. VIKIPEDIJA. Laisvoji enciklopedija. *Gottfried Helnwein*. [interaktyvus] 2013-05-07 [žiūrėta 2013 05 20] Prieiga per internetą: http://en.wikipedia.org/wiki/Gottfried_Helnwein
33. VIKIPEDIJA Laisvoji enciklopedija. *Kančia*. [interaktyvus] 2013-03-10 [žiūrėta 2013 05 20] Prieiga per internetą: <http://lt.wikipedia.org/wiki/Kančia>
34. VIKIPEDIJA Laisvoji enciklopedija. *Jėzus Kristus*. [interaktyvus] 2013-05-30 [žiūrėta 2013 05 25] Prieiga per internetą: http://lt.wikipedia.org/wiki/Jėzus_Kristus
35. VIKIPEDIJA Laisvoji enciklopedija. *Asmens tapatumas* [interaktyvus] 2010-12-23 [žiūrėta 2013 05 20] Prieiga per internetą: http://lt.wikipedia.org/wiki/Asmens_tapatumas
36. VYDŪNAS. *Sąmonė (sąmoningumas ir nesąmoningumas). Žvilgsniai į Gyvenimo Esmę.* Vilnius 2013. ISBN 978-5-415-02317-2
37. VYDŪNAS. *Svarbiausia, ko reikia šiuolaikiniam žmogui. Raštai. IV t.*, Vilnius, „Mintis“, 1994 [interaktyvus], [žiūrėta 2013 12 10] Prieiga per internetą: <http://www.dharma.lt/lt.php/idomu/pasaulio-ismintis/vydunas/>
38. ŽARSKUS Aleksandras. *Savęs ieškojimas*. UAB „Dakra“ 2012. ISBN 9955-9443-0-7
39. ŽILIENĖ Ona Danutė. *Pamainykime vaiko sielą. Pedagogika su eseistikos kristalais*. Vilnius, 2004. ISBN 9955-592-77-X
40. ŽUKAS Gediminas. „Bažnyčios žinios“. *Paskutinė Jėzaus savaitė. Kryžiaus kelias, mirtis ir prisikėlimas*. [interaktyvus] 2013 m. [nr. 2], [žiūrėta 2013 05 25] Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2013-03-27-paskutine-jezaus-savaite-kryziaus-kelias-mirtis-ir-prisikelimas/96940>

PRIEDAI

Rūta Butkus.
Šokio teatro spektaklis „5 g vilties“

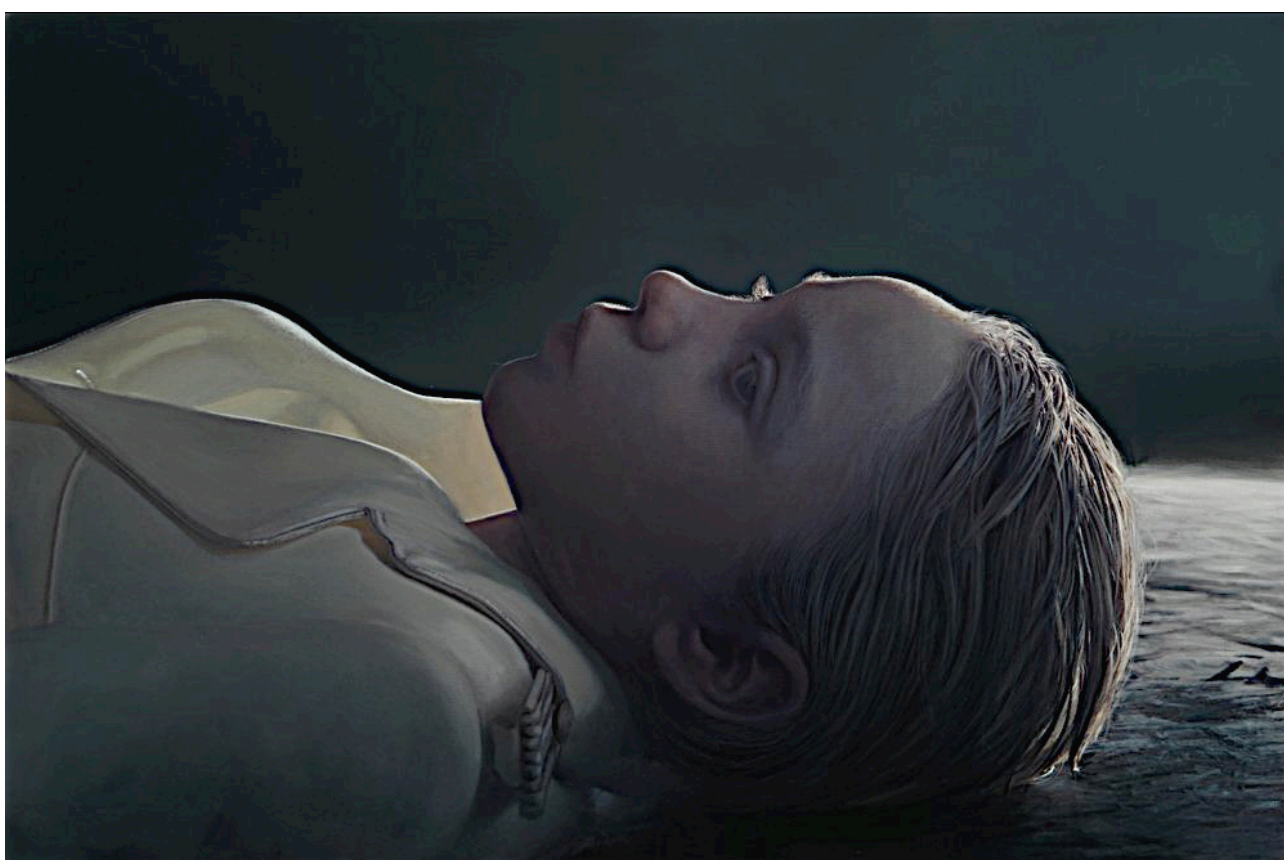
Rūta Butkus. Šokio teatro spektaklis „5 g vilties“

Rūta Butkus. Šokio teatro spektaklis „5 g vilties“

Gottfried Helnwein. *Nekaltuju ūžesys 6*. Aliejus, akrilas, drobē. 328 cm x 219 cm. 2009 m.

Gottfried Helnwein. *Nekaltuju ūžesys 10*. Aliejus, akrilas, drobē. 190 x 127 cm. 2009m.

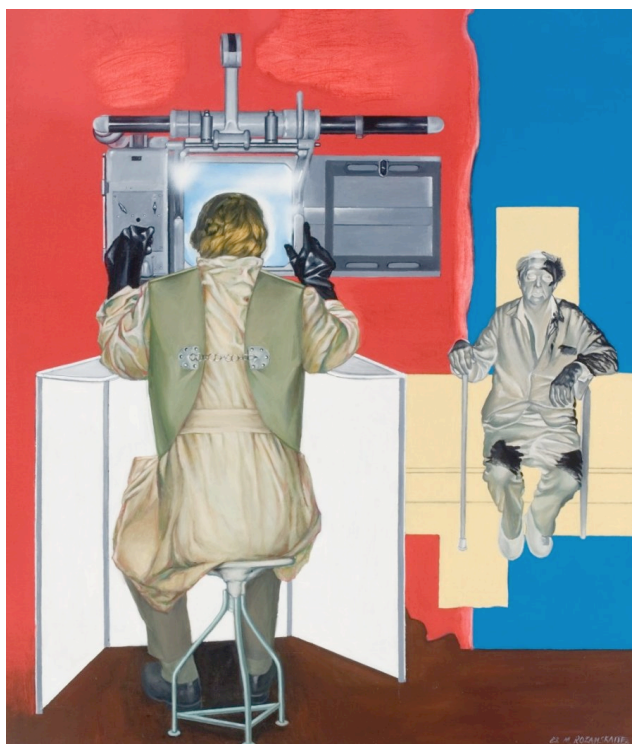
Gottfried Helnwein. *Graži auka I*. Akvarelė, kartonas.

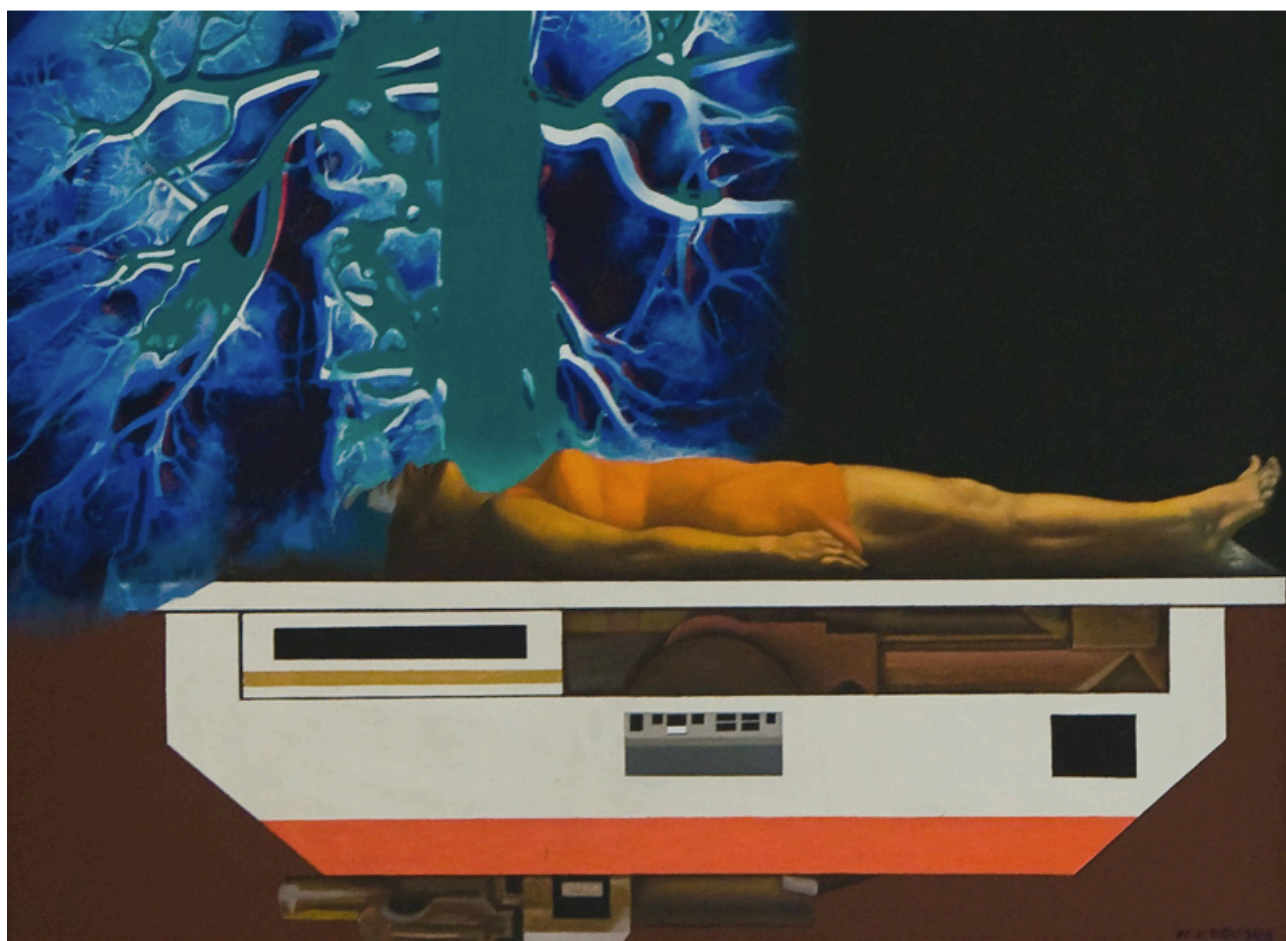
Gottfried Helnwein. *Raudona burna (fragmentas)*.
Akvarelė, kartonas.
73 x 53 cm. 1978 m.

Gottfried Helnwein. *Šviesos vaikas*.
Akvarelė, kartonas. 1976, 60 x 90 cm.
1974 m.

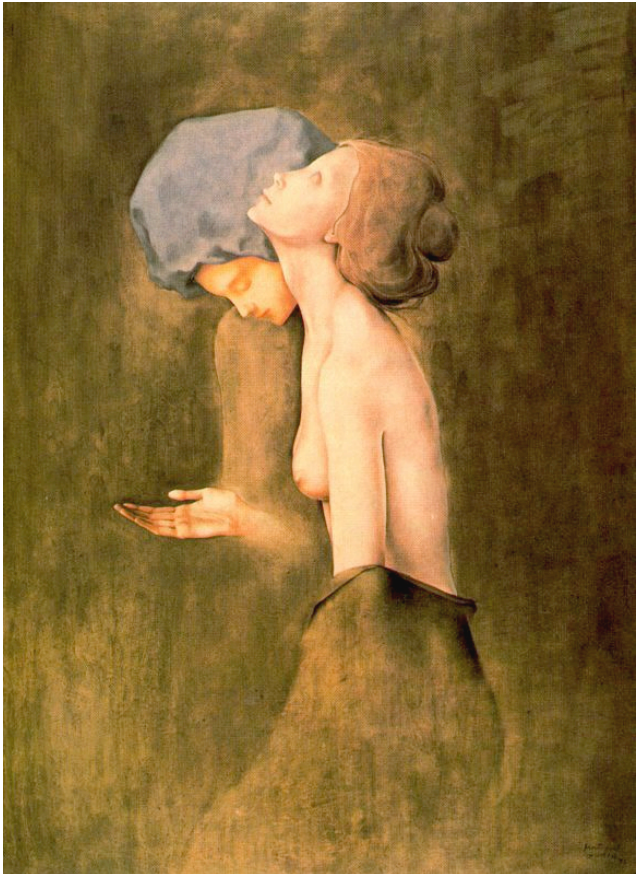
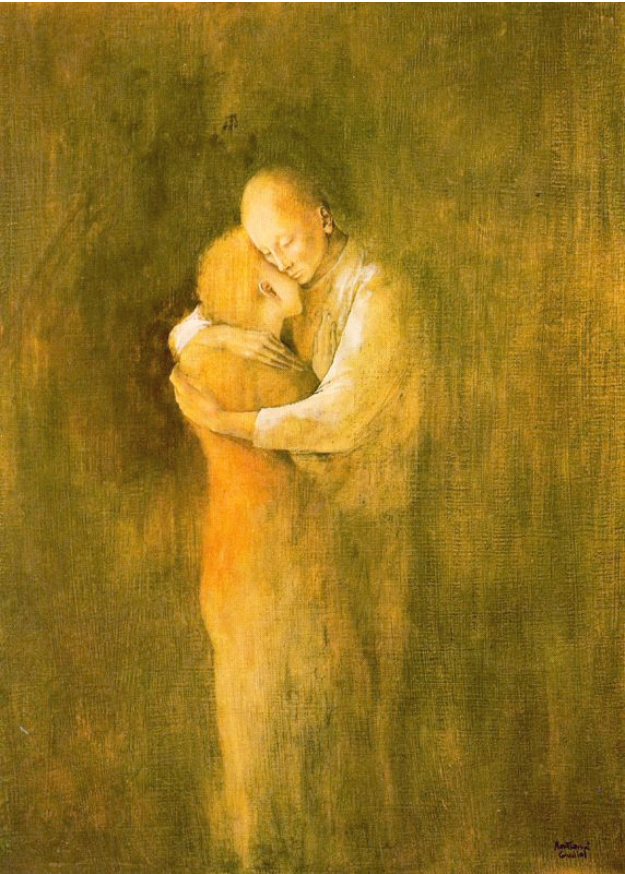
Marija Teresė Rožanskaitė. *Rentgeno kabinetas*.
Aliejus, drobė. Lietuvos dailės muziejus. 1983 m.

Marija Teresė Rožanskaitė. *Rentgenas*. 1977 m. T. Kapočiaus nuotr.

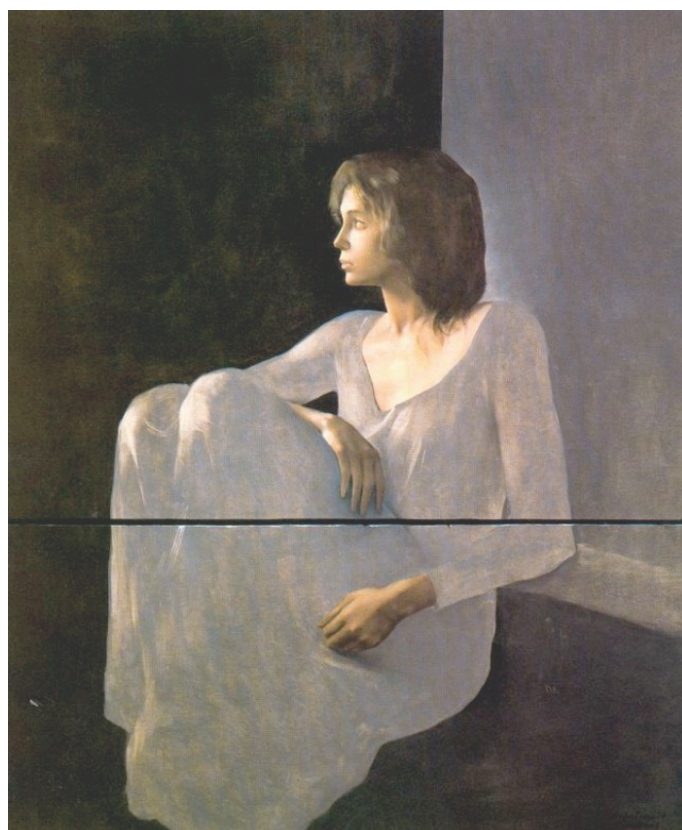
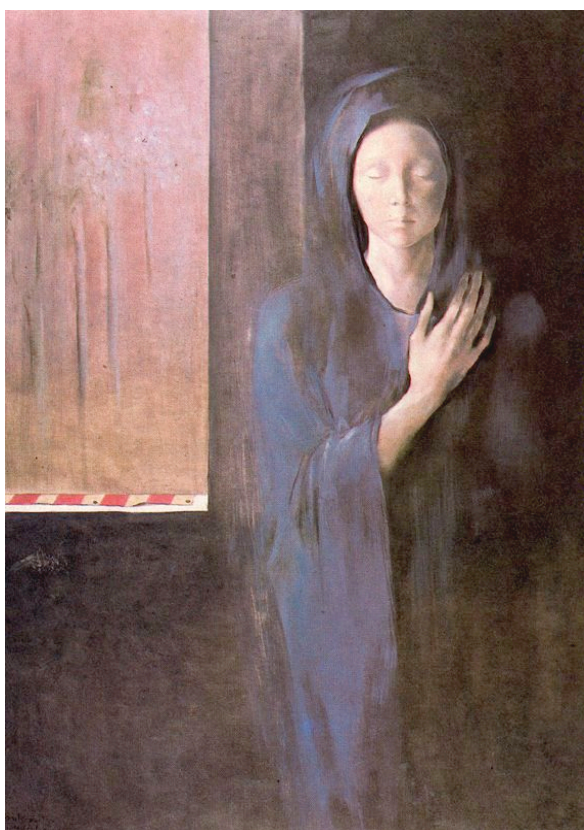
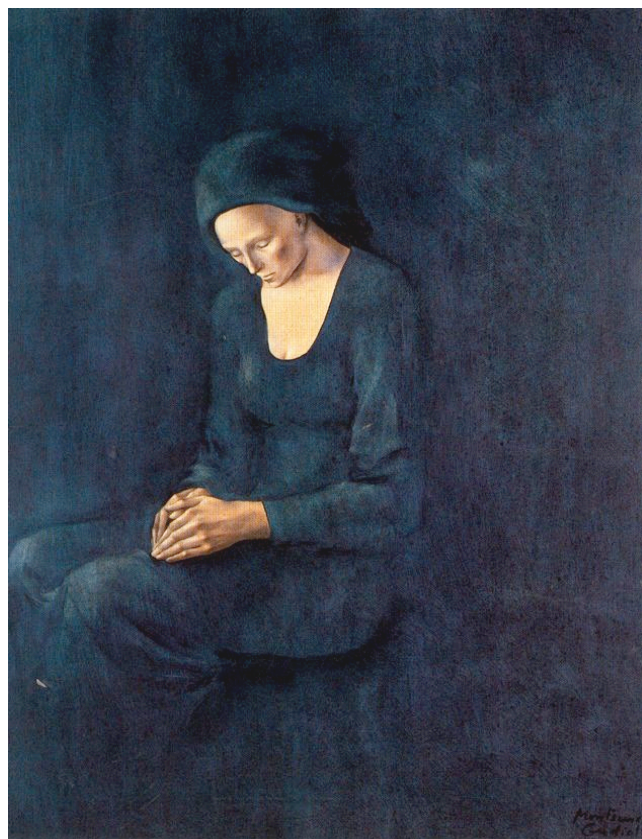

Montserrat Gudiol i Corominas.
[žiūrėta 2013-12-25]. Prieiga per internetą:
<http://www.pinterest.com/wieslaw/art-monserrat-gudiol-i-corominas/>

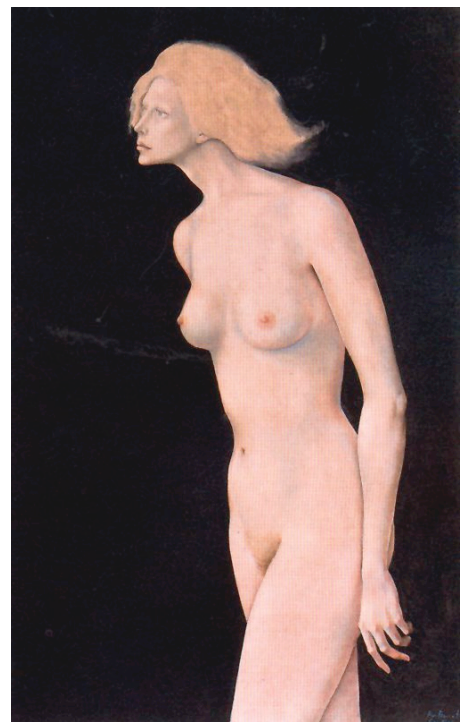
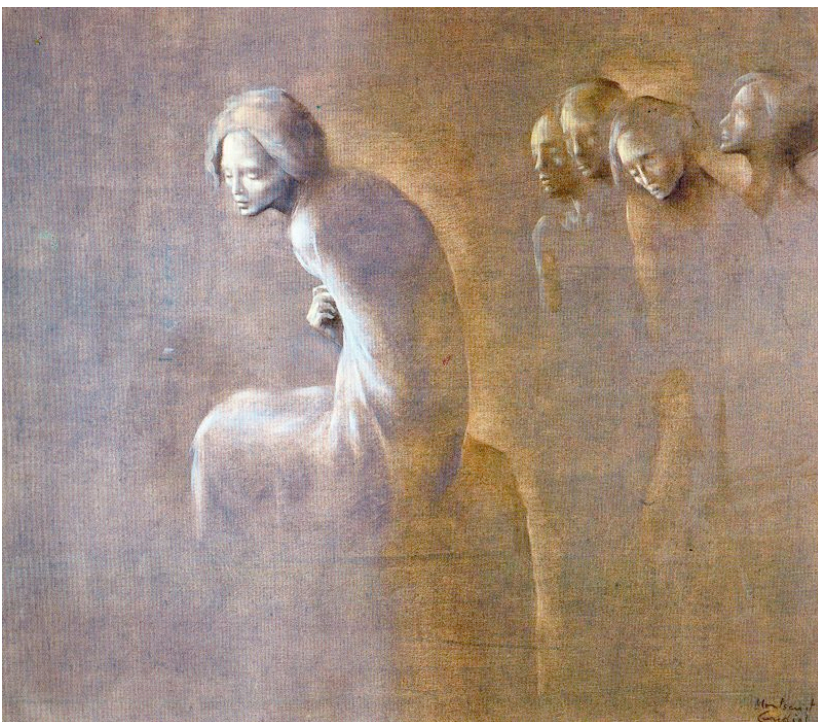
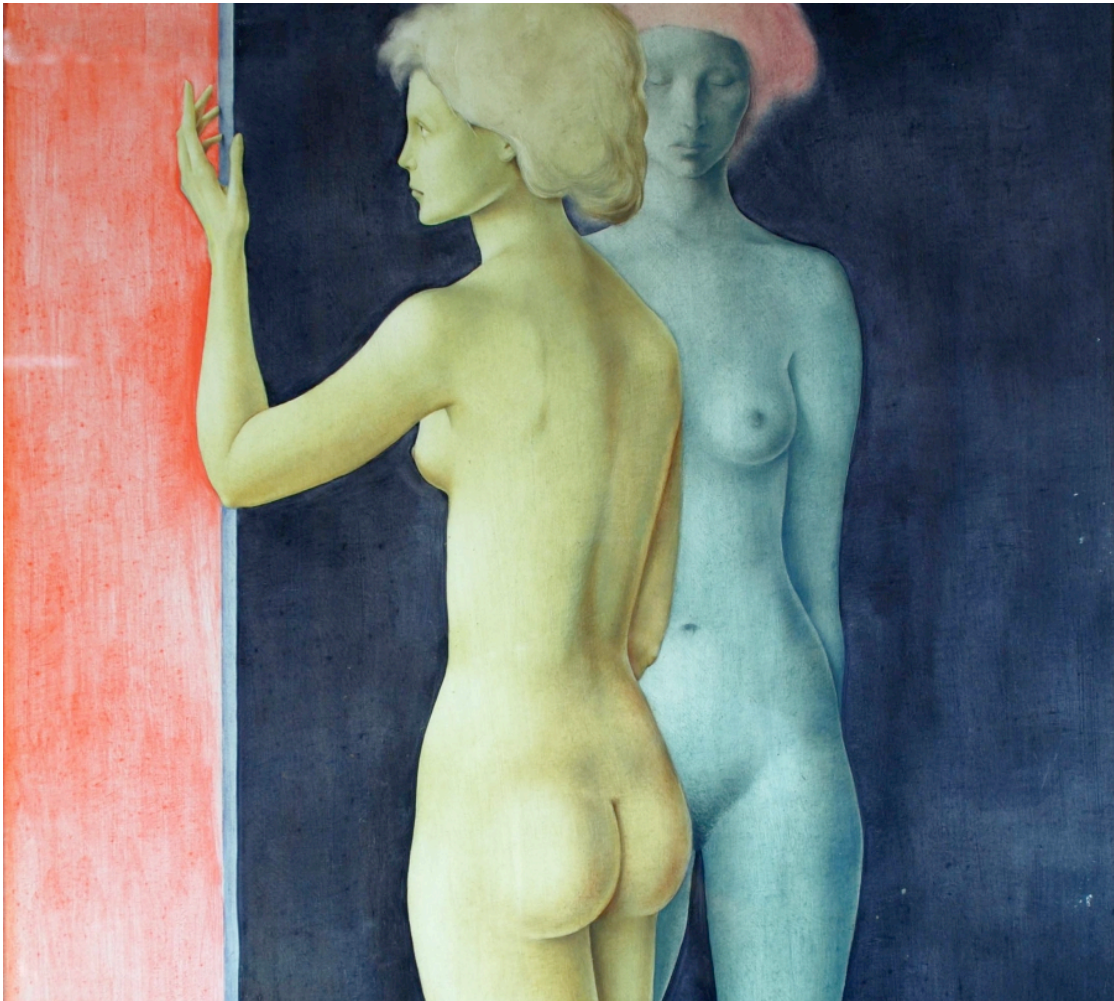

Montserrat Gudiol i Corominas.
[žiūrėta 2013-12-25]. Prieiga per internetą:
<http://www.pinterest.com/wieslaw/art-monserrat-gudiol-i-corominas/>

Montserrat Gudiol i Corominas.
[žiūrėta 2013-12-25]. Prieiga per internetą:
<http://www.pinterest.com/wieslaw/art-monserrat-gudiol-i-corominas/>

Victor Pasmore. *Susirietusi nuoga*. 1942 m.

Alberto Pancorbo. *Jonas 92. Aliejus, drobė*. 163x130 cm.

Eglė Ulčiskaitė. *Sėkmadienis*. 2010 m.

David Copley. *Paguoda*. Aliejus, linas.
91,5 x 91,5 cm.

David Copley. *Pasilenkimas*. Aliejus, linas.
40,5 x 40,5 cm.

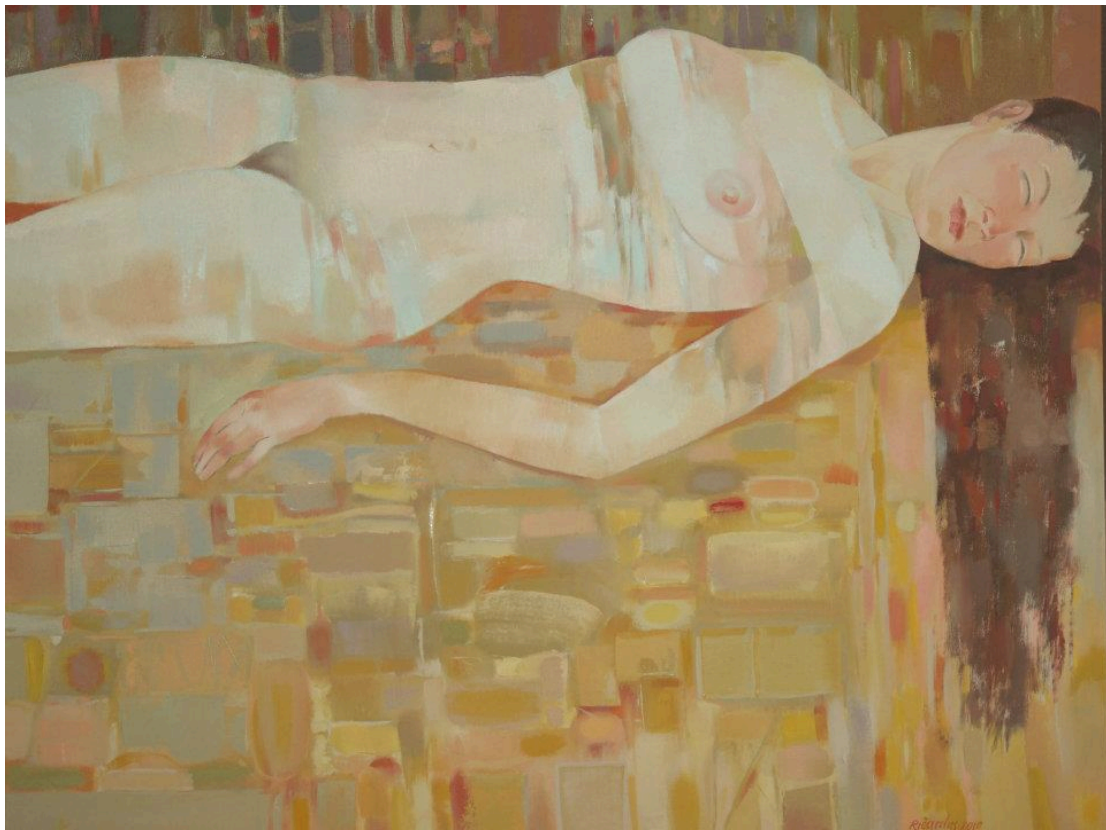

David Copley. *Į šviesą*. Aliejus, linas.
40,5 x 40,5 cm.

David Copley. *Susirietusi II*. Aliejus, linas.

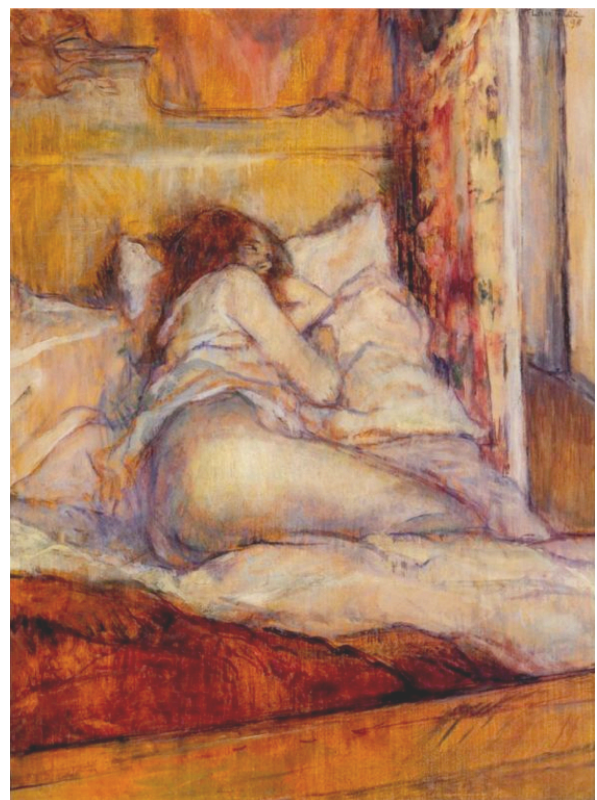

Ričardas Garbačiauskas. *Gulinti*. Aliejus, drobė, 100 x 120 cm. 2010 m.

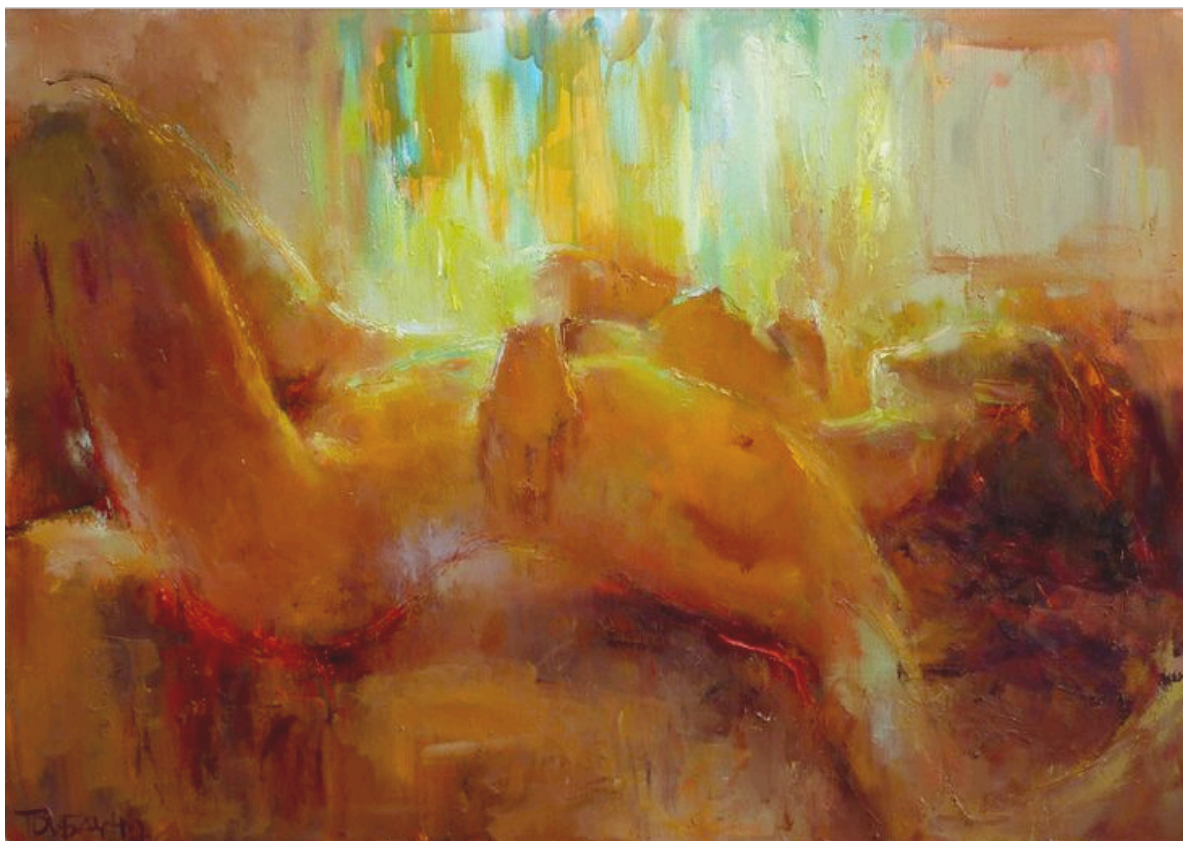

Pablo Picasso. *Nuogas žmogus*. 46x40 cm.
Privati kolekcija

Henri de Toulouse - Lautrec. *Lova*.
Aliejus, 1898 m.

Nelina Trubach-Moshnikova. *Šviesa per užolaidas*. Aliejus. 2011m.

Nelina Trubach-Moshnikova. *Be pavadinimo*. Aliejus. 2011m.

Darbų ciklas „... AD ASTRA“

Iš ciklo „...AD ASTRA I“ Aliejus, drobė. 260 x 170 cm. 2014 m.

Iš ciklo „...AD ASTRA II“ Aliejus, drobė. 260 x 170 cm. 2014 m.

Iš ciklo „...AD ASTRA III“ Aliejus drobė. 260 x 170 cm. 2014 m.